

LAIKMETS

Nr. 24

1943.g.

11. jūnijs

RM 0.30

Ziedona svētkos

PĀRDOMAS VASARAS SVĒTKOS

Vasarsvētkos runā par garu. Tas norāda uz zināmu kustību. Mēs zinām, ka tiešām ar Vasarsvētku dienu sākās jauna kustība — kristietība, kas pārņēma toreizējo pasauli. Saduroties ar antiko kultūru, tā izrādījās par spēcīgāku un to uzvarēja.

Jaunā kustība nāca ar jaunu mācību un pasaules uzskatu. Tā plūda kā straume, aizraudama un apgarodama plašas masas. Visi, kas tai pieslēgās, cerēja uz labklājību. No vienas puses gaidīja drīzu debesvalstības nākšanu, no otras puses — sociālo apstākļu uzlabošanu. Kamēr kristietība vēl nebija uzvarējusi, tikmēr valdīja sajūsma. Ticīgie drošsirdīgi gāja nāvē.

Tie bija kristietības ziedu laiki. Vēsturē — izņemot savā ziņā tikai reformācijas laikmetu — tādi nav vairs atkārtoti. Pavisam otrādi — kristietība piedzīvoja vienu situāciju pēc otra. Baznīca pamazām sašķēlās lielākās un mazākās vienībās; tās tagad iet savu ceļu un, diemžēl, apkaņojas savā starpā. Šī konfesiju plaša arvien vairāk vājina kristietību. Bez tam kļūdas — netaisnība un varmācība, ko savā laikā baznīca pielaida, sagrāva tās autoritāti.

Tomēr vislielāko triecienu kristīgā baznīca saņēma no boļševisma. Šī židiskā kustība jau pirms pasaules kara sāka attīstīties un dibināt šūniņas visās zemēs. Tā kaisīja indīgu sēklu un rīdīja tautas un valstis citu pret citu. Kā mērķi tā sprauda iznīcināt ikvienas tautas dzīves pamatus: ticību un morāli.

Pēc pasaules kara visās zemēs vēl lielākā mērā uzliesmoja šī kustība. Par laimi to apspieda. Tai neizdevās gūt uzvaru un samaltāt tautas. Tomēr tās cieta. Boļševisms atnesa arī latvju tautai daudz posta un ciešanu ar slepkavībām, cietumiem un beidzot ar varmācīgu izsūtīšanu. Paldies Dievam, boļševisms mūsu zemē ir novērsts. Turpretim Krievijā tas atradis auglīgu zemi un 25 gadu laikā izaudzis par milzīgu koku, kuņa zari liecas pāri robežām.

Šī kustība, kas ir diametrāli pretēja kristietībai, pelna nosaukumu — antikristīga — vārda pilnā nozīmē. Saprāšanās ar to nav iespējama. Baznīca boļševismam nevar sniegt roku un

to atzīt. Ja tā to darītu, tā pati sev iegrieztu miesā un izraktu kapu. Bet vai tā to nav darījusi? Vai tā nav meklējusi kompromisu? Mēs neredzam, ka tā būtu uzsākusi nopietnu cīņu pret boļševismu kā antikristīgu kustību.

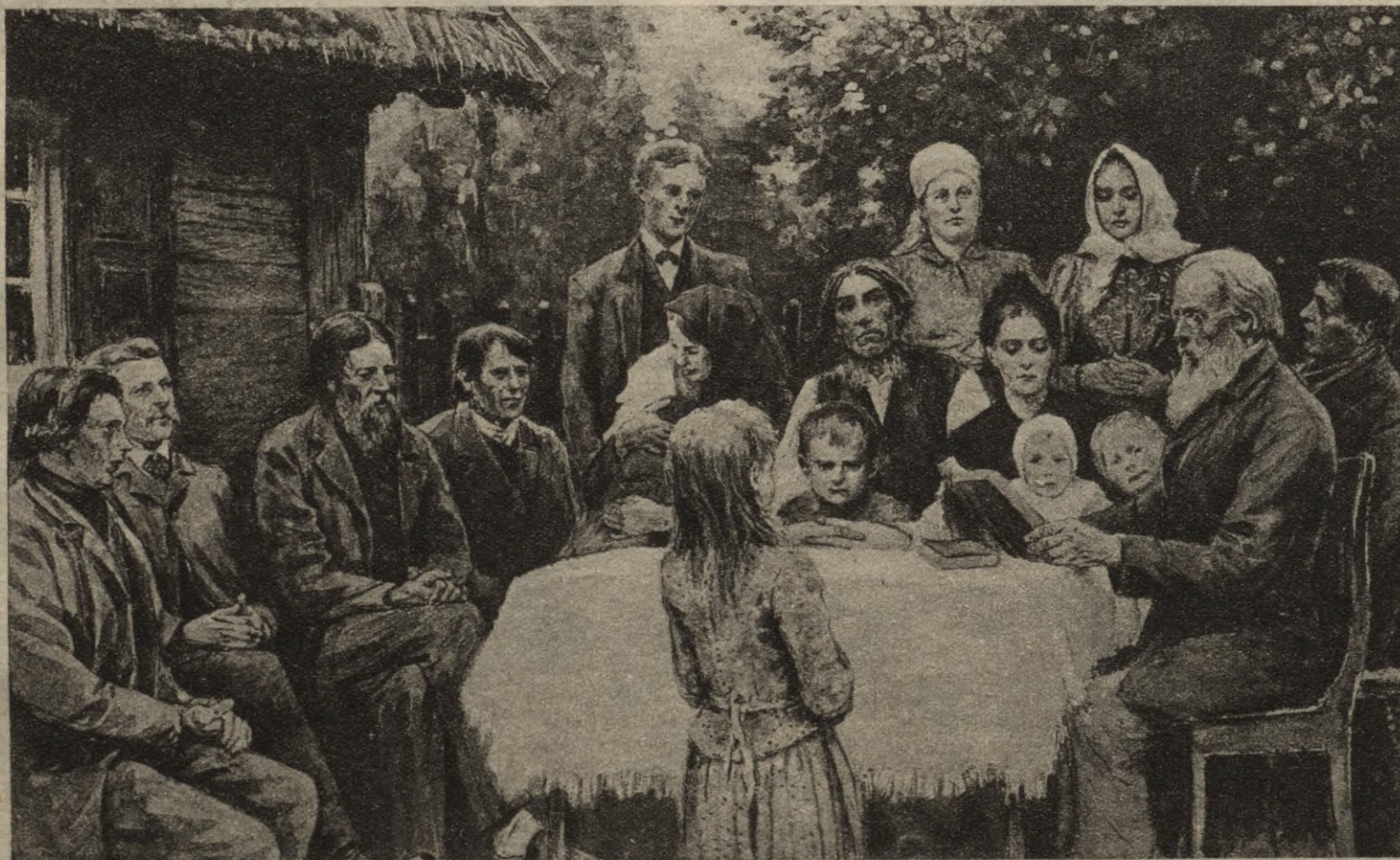
Tāds stāvoklis ir kļūmīgs. To vērojam arī šai karā, kur acīm redzot notiek izšķirēja cīņa pret cilvēces un kultūras ienaidnieku — žīdu un antikristu pērēkli. Kristīgā baznīca neļuras vienkopus, domas un uzskati dalās, priesteri atturas un bīstas no skaidras līnijas un patiesa vārda. Boļševisma jautājumā kristīgā baznīca visā pasaulē nav sludinājusi to, ko tās meistars sacījis: „Kas nav ar mani, tas ir pret mani.” Bet taisni šai brīdī būtu visvairāk nepieciešams, ka kristīgā baznīca visas zemes un tautas aicinātu uz cīņu un kā šis aicinājums pārslaktu Atlantijas un Kluso okeanu un vispār dzirdētu saucieni: „Nost boļševismu, kristietības ienaidnieku!”

Ja līdz šim šai ziņā trūkst izšķiršanās un saprāšanās kristīgā baznīcā, tad tas liecina par to, ka tai nav to gara saišu un aktivitātes, kas bija pirmkristiešu cīnītāju rindās. Šķiet, ka tānī valda apatija un pagurums. Tādēļ arī kristieši cits pret citu ir vēsi un sveši. Daudzi apzinīgi vai neapzinīgi seko žīdiem un viņu aģentiem. Tā viņi top neuzticīgi saviem principiem un līdzinās niedrei, kas svaidās šurp un turp.

Nav sveša lieta, ka boļševisms mēdz maskēties, lai maldinātu pasauli. Tas zobojas par lētīcīgiem un vientiesīgiem, kas krīt tā valgos. Vienmēr no jauna redzams, ka tas gērbjas citās drēbēs, bet savā dabā paliek tas pats plēsīgais vilks un veļns, ar ko nav un nevar būt nekādas izlīgšanas.

Vasarsvētkos gribas cerēt, ka pūtīs reiz citi vēji. Gribas lūgt, kaut veltos jauna plūsma, kas atmodinātu snaudošos garus; kaut paceltos vairāk balsu pret boļševisma mēri; kaut mūsu pretinieki atjēgtos un saprastu, kurp viņus ved draudzība ar antikristu! Gribas lūgt, lai piepildītos šī Vasarsvētku cerība.

Dr. V. Sanders.

Janis Rozentāls — Svētku rīta.

SĀTANA VARĀ

Ir lietas pasaulē, ko cilvēka veselais prāts nespēj aptvert. Un tikai pēc tam, kad neiedomājams un neticamais ir pašu piedzīvots, pašu acīm skatīts — cilvēks gribot negribot atzīst, ka pasaulē iespējamās arī tādas lietas, kas nav prātam aptveramas un iet pāri cilvēka iedomājamajam. Sastopoties ar šādām prātam neaptveramām lietām un notikumiem, mēs diezgan ātri pie tiem pierodam, ja tie ir mums patīkami un dara mums prieku, turpretim, redzot agrāk nekad neiedomātas šausmas un postu, mēs it kā negribam savām acīm ticēt un klusu sevī čukstam: „Nē, tas taču nav iespējams!”

Šādas iekšējās cīņas pārdzīvoja tūkstoši latviešu liktenīgajās 1940. gada 17. jūnija dienās, kad bolševiku tanki un armijas masas vēlās par Latvijas austrumu robežām. Jau gadiem ilgi daudzi latvieši bija mēģinājuši visai tautai noskaidrot un atklāti parādīt briesmas un postu, kas valda Padomju savienībā un kas var apdraudēt arī mūs. Toreiz tikai nedaudzi uzklausa brīdinātāju balsi, jo pārāk neticamas, latviešu tautas veselajam prātam neiedomājamas bija šausmas, par kādām stāstīja bolševisma pazinēji.

Bolševiku tankiem un viņu kaņavīriem plūstot pāri mūsu dzimtās zemes robežām, mēs pirmo reizi palikām domīgi un vēlreiz mums prātā nāca agrāk dzirdētās brīdinātāju balsis. Bolševiku kaņavīru sejas neliecināja neko labu. Latvietis, kura raksturā iedzimtā sirsniņa redzama jau sejas vaistos, velti meklēja kaut ko laipnu un sirsniņu svešo kaņavīru sejās. Velti — tās bija un palika aukstas un neizteiksmīgas. Velti tajās bija meklēt personību, vēl mazāk sirdi. Kaņavīri ar sarkano zvaigzni pie cepurēm nāca kā auksta masa, kas ir tikai ierocis kādas lielas un nezināmas varas rokās. Labākie latviešu vīri, kas pazina bolševismu, kas zināja un paredzēja savas tautas nākotni, nespēdami tai palīdzēt, labāk paši gāja nāvē, lai neredzētu savas tautas mokas. Latviešu virsnieki, rakstnieki, mākslinieki un kultūras darbinieki labprātīgi aizgāja vīpsaulē ar savu soli vēlreiz brīdinot latviešus uzmanīties no draudīgām briesmām.

Sākoties bolševisma valdīšanas laikam, sākās lielākais melu un viltības laiks, kādu latviešu zeme jebkad bija pieredzējusi. Godīgie latviešu vīri, kam vīra vārds bija svētāks par zvērestu, nespēja un nevarēja iedomāties, ka ir ļaudis, vēl vairāk — ir latvieši, kas šodien svinīgi teikto, solīto un apzvērēto, rīt jau aizmirsuši un rīkojas pilnīgi pretēji solītajam. Kad savā pirmajā uzrunā bolševiku ministrs Vilis Lācis, latvietis būdams, latviešiem solīja vārda un rīcības brīvību, mantas un īpašumu neaizkaņamību, latviešu tauta viņa vārdiem ticēja, jo savā goda prātā nespēja iedomāties, ka ir ļaudis, kas, latvieši būdami, vairs nav latvieši, kas savu tautību, savu godu pārdevuši svešai nelietīgai varai. Taču tikai pavisam īsu brīdi latviešu tautas prāts maldījās neziņā. Tad nāca noskaidrošanās. Latvieši aptvēra, ka bolševisms nav jaunas pasaules dzimšana, bet dzīvot nespējīga organisma cīņšanās ar nāvi. Tāpat kā slimniekam vajadzīgas arvien svaigas asinis, arī bolševismam vajadzēja uzsūkt sevī un aprīt arvien jaunas tautas, arvien jaunus apgabalus.

No šā brīža sākot latviešu tauta pagrieza bolševismam muguru. Labi apzinoties, ka tai trūkst spēka ar varu nokratīt uz-

spiesto sātana varu, latviešu tauta pieteica bolševismam kluso cīņu. Un nebija grupu vai aprindu latviešu tautā, kas nebūtu visaktīvāk piedalījušās šai klusajā, bet lielajā cīņā. Un aktīvākie cīnītāji šai klusajā gara frontē bija strādnieki, tieši tie, uz kuriem bolševiki bija dibinājuši savas cerības, jo tieši strādnieki jutās visvairāk piekrāpti. Tā Latvijā radās pretbolševistiska cīņas fronte, kurā kā aktīvi cīnītāji bija strādnieki, ierēdņi, skolnieki un zemnieki — visa latviešu tauta.

Ar to brīdi, kad bolševiku varas vīri aptvēra latviešu tautas bolševismam naidīgo nostāju, arī tie nometa savu masku un latviešu iznīcināšanas darbu turpināja pilnīgi atklāti. Līdz tam notikušie aresti agrāko latviešu politisko un sabiedrisko darbinieku aprindās tagad guva vēl daudz plašākus apmērus, savu kulmināciju sasniedzot 13. un 14. jūnija dienās. Šais dienās, kas latviešu tautai vienmēr būs sēru dienas, sātana kalpi trakoja vēl neredzētā niknumā. Pilnīgi atklāti viņu automašīnas skraidīja pa Latvijas pilsētu ielām un lauku ceļiem, izraujot tūkstošus latviešu vīru, sievu un bērnu no viņu mājām. Aizrestotos vagonos apcietinātos latviešus aizveda svešumā. Liktenīgajās 13. un 14. jūnija dienās latviešu tauta saņēma spēcīgāko sitienu. Tautas sāpes bija tik lielas, ka grūti nācās pat aptvert visu notiekošo. Velti latvieši centās atrast kādu iemeslu, kādu pamatu lielajam apcietināšanām. Paraduši dzīvot tiesiskā valstī, latvieši vēl pēc viena gada bolševistiskā chaosa nebija spējuši aizmirst tiesiskuma pamatprincipus un tos tagad velti meklēja bolševistiskajā patvajā.

Vēl ilgi pēc tam, kad mūsu zeme jau bija brīva no sātana varas, latvieši nespēja saprast, kāpēc isti notikušas šīs masu apcietināšanas un izsūtīšanas. Vēl ilgi mēs meklējām iemeslus un pamatu, meklējām atbildi jautājumam — kāpēc? Mēs meklējām velti. Un tikai tagad, kad ziņas par jauniem bolševiku briesmu darbiem Katinas mežā satrauc visu pasauli, mums pamazām skaidra kļūst atbilde agrāk uzdotajam jautājumam — kāpēc?

Sātana kalpi — žīdi un bolševiki, kas valda Padomju savienībā, seko noteiktam mērķim — iznīcināt un pakļaut vērdsībai visas pasaules tautas. Ne tikai latviešu, leišu un igauņu tautas būtu piemeklējis izsūtīto liktenis, tas pats bija nolemts arī visām pārējām tautām. Bolševismam uzvarot nebūtu nevienas brīvas tautas visā pasaulē — valdītu tikai lielākā slepkavu banda, valdītu pēc savas īpašās, daudzkārt pārbaudītās metodes — ar pātagu un naganu. Masu kapi Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Besarabijā, Polijā un pašā Padomju savienībā, miljoni noslepkavoto un badā un salā mirušo izsūtīto tālajās Sibīrijas stepēs ir liecība bolševisma valdīšanas metodēm. Jūtot drīzo galu, bolševisms mēģina ar viltu un māņiem vēl aizturēt sabrukumu. Staļins, šķietami atteicies no visiem saviem uzskatiem, lauzis visus agrākos zvērestus, atjaunojis dienesta pakāpes, iecēlis armijas popus, paaugstinājis sevi par maršalu un likvidējis kominternu, taču bolševisms ir un paliek. Tā būtība nav mainījusies. Nav mainījies arī Staļins, par ko amerikāņu laikraksts „Chicago Daily Tribune” 1939. gadā rakstīja: „Josifs Staļins ir lielākais slepkava un asiņainākais tirāns pasaules vēsturē.”

Pīkv.-ltn. Arturs Freimanis.

Drausmīgais atradums Katinas mežā, kur bolševiki noslepkavojuši un aprakuši apm. 12.000 poļu virsnieku, no jauna radīja satraukumu visā pasaulē un vēlreiz brīdināja visas kultūras tautas no jebkādam ilūzijām par bolševisma rakstura maiņu. Bolševisms ir, bija un paliek žīdu izdomāta un vadīta sistēma pārējo tautu iznīcināšanai. „Laikmeta” arch. uzņ.

Dažādu tautas slāņu sievietes nenogurdamas strādā, lai sagādātu frontes vajadzībām augstākās kvalitātes municiju.

Piedzīvojušu meistaratu vadībā sievietes drīz vien iestrādājas savā jaunajā darbā.

Še sievietes un meitenes strādā pie urbjamām mašīnām. Darbs, kas veltīts vīriem frontē, piešķir tām lepnumu un divkāršus spēkus.

ZEM TOTĀLĀ KARĀ ZĪMES

Tagadējais pasaules karš, ko iesākuši un turpina žīdi, lai verdzinātu un izsūktu āriešu tautas, izvērsās gluži citāds nekā agrākie karši. Abas naidīgās pretinieku pušes ar milzīgu piepūli cenšas iegūt šai karā lielākas priekšrocības. Jau pirms šā kara un vēl vairāk pēdējās nedēļās un mēnešos žīdu agitatori operē ar viņiem padoto valstu bruņošanās skaitļiem, lai tādējādi gūtu lielākus panākumus. Lielvācijas valsts vārdā pirmoreiz šā kara laikā reichsministrs Špērs (Speer), kas Vadonim atbild par bruņošanos un municiju, deklarēja, cik stiprs ir Vācijas apbruņojums. Ilgo klusēšanu pretējā puse iedomājās izskaidrot tādējādi, ka ienaidnieki ar savu bruņošanos milzīgā mērā pārspējuši Vāciju un tai zudušas jebkuras izredzes uzvarēt. Istenība tomēr pierādījusi ko citu. Ienaidnieks pats varēs apsvērt, cik tālu tam vēl izdaudzina tā „uzvara”, lai gan daži panākumi jau gūti. Mēs ļoti labi zinām, ka Adolfs Hitlers šodien ar nemākslotu mieru vēro kara norisi.

Ši Lielvācijas gigantiskā bruņošanās kauja ar labvēlīgu iznākumu ir vācu vadības, strādājošo vīru un sievu darba un upu rezultāts Lielvācijas bruņošanās centrālē. Turklāt pirmām kārtām to sasnieguši vācu vīri un sievietes un arī tie sabiedroto vai draudzīgo Eiropas valstu darba ļaudis, kas pašreiz strādā Lielvācijā. Šie strādnieki milzīgajās fabrikās apzinās, ka tie visi strādā vienīgi kopējai uzvarai, bez kuras dzīve nākotnē nav domājama.

Reichsministrs Špērs savā runā Berlīnes Sporta pilī sacīja: „Vadonis sagaida, ka dzimtenei nekāds upuris nebūs par smagu, ja nepieciešams karavīriem frontē kalt jaunus ieročus.” Šis aicinājums domāts visiem vīriem un sievietēm lielajā Eiropas dzimtenē, kurū dēli, brāļi vai vīri atrodas frontē pret bolševismu, lai sargātu Eiropu un vestu to pretim laimīgai nākotnei.

Arī latviešu tautas labākie dēli ķērušies pie ieročiem. Tie brīvprātīgi uzņēmušies smagos karavīru pienākumus un ar saviem darbiem vēlas pierādīt, ka mūsu tauta ir līdzvērtīga lielajai Eiropas tautu saimei. Turpmākajās nedēļās notiks tālāko vīriešu un sieviešu gada gājumu darba mobilizācija. Tādējādi pa daļai būs aizpildīti robi, kas mūsu zemē radušies sakarā ar iestāšanos kara dienestā. Bez tam tas notiek, lai palīdzētu labākajos Lielvācijas bruņošanās rūpniecības uzņēmumos kaldināt ieročus, ar kuriem mūsu leģionāri kopā ar Lielvācijas un citu Eiropas tautu karavīriem cīnīsies pret latviešu tautas mūžīgo ienaidnieku.

Ir pats par sevi saprotams, ka šī nepieciešamība sāpīgi skar atsevišķu vīru un sievu dzīvi. Daudziem uz laiku jāatstāj viņu iemīlētās darba vietas, lai uzsāktu kādu svarīgāku, bet līdz šim nepazītu darbu. Daudzas sievietes, ko tagad aicina veikt karā nepieciešamus darbus, varbūt vēl nekad nav strādājušas algotu darbu, vismaz ne fabrikā. Šāda pārmaiņa ir grūta. Taču tās zina, ka latvieši un latvietes Eiropā nav vienīgi, kam jāuzņemas šis pienākums. Arī še Vācija ir pirmā rādījusi labu paraugu. Savā pēdējā runā Sporta pilī reichsministrs Dr. Goebels paskaidroja, ka

3½ milj. cilvēku Vācijā pieteikušies totālā kara uzdevumu veikšanai. Tā kā jau sen gandrīz visi vīrieši iekļauti darbā, tad šai skaitā ietilpst sievietes un meitenes, kas tagad strādā dažādos uzņēmumos vai arī tuvākajās nedēļās stāsies darba vietās.

Ir lieki še aizrādīt, kā bolševisms izturas pret savas zemes sievietēm. Nav arī jāmin, kas ar mums visiem būtu noticis, ja priekš divi gadiem Adolfs Hitlers ar savu armiju mūs nebūtu atbrīvojis no šā lāsta. Mums jācinās un jāstrādā, lai šis posts nekad vairs neskartu Latviju. Milzīgās arī no mums prasītās spēku piepūles lielais mērķis ir — galīgi iznīcināt bolševismu.

Protams, mums visiem būtu patīkamāk veikt savus pienākumus dzimtenē, Dzimtē, tas vienmēr nav iespējams. Arī kara vīrs taču nevar karot dzimtenē, tam jāodas turp, kur tas sastop ienaidnieku. Bez tam — ir taču taisni labi, ka fronte atrodas tālu no mūsu zemes robežām. Labāko ieroču un municijas pagatavošanai vajadzīgas arī labākas mašīnas, izejvielas un vēl daudz citu priekšnoteikumu, ko mūsu zemē pašreiz nav iespējams sagādāt. Nav arī iespējams tagad mašīnas uz šejieni pārvest. Tādēļ daudziem no mūsu vidus būs jāceļo uz Vāciju, lai strādātu tur. Tiem vienmēr jāpatur prātā lepnā apziņa, ka viņi veic dzimtenes frontē grūtākos, bet reizē arī skaistākos uzdevumus, par ko tiem pienāksies sevišķa pateicība un atzinība.

Un beidzot ir taču liela starpība, kur mēs strādājam — vai Sibīrijas tundrās, vai nacionālsociālistiskajā Lielvācijā. Katrs var būt drošs, ka tur strādājošos neizsūks, ka katrā dienestā darbs norit saskaņā ar labākajiem sociāliem nosacījumiem un ka pašreiz darīts viss, lai darba grūtības pēc iespējas atvieglinātu. Žīdi Maskavā pātāk ļoti iepazīnušies ar briesmām, kādas tiem draud no šīs Eiropas iekļaušanās totālajā karā pret bolševismu. Šā iemesla dēļ tie kūda un mēģina ar meliem sagrozīt faktus. Mēs atkārtojam tikai to, kas jau reiz agrāk teikts — un kas tieši šais dienās nāk atmiņā: Visi tie mīļotie vīri un sievietes, ko pirms divi gadiem no šejienes aizrāva bolševiki, būtu laimīgi, ja tie Sibīrijas smagās katorgas vietā varētu doties darbā uz Lielvāciju!

Sieviešu un meiteņu dienestam, kuras no mūsu zemes brauks uz Lielvāciju, doti sevišķi plaši sociāli nodrošinājumi. Jāaizrāda kaut tikai uz to, ka tās nonāks skaistajos Tīringijas, Lejas-Saksijas un Brandenburgas apvidos. Tās noietinās un novietos darbā lielākās grupās, par tām gādās pašu tautietes, tām būs noteikts darba laiks un par tām sevišķi rūpēsies, sazinoties ar dzimteni. Ir gādāts par labu novietojumu un apgādi. Par visām lietām tās dabūs daudz ko redzēt un mācīties, kas tām vēlāk dzīvē lieti noderēs.

Salīdzinot ar to, ko mūsu vīri, brāļi un dēli veic grūtajā frontes dienestā, darba pienākumu veikšana ir niecīgs upuris. Tomēr arī šis upuris ir pamatākms mūsu zemes laimīgai nākotnei un mūsu tautas eksistences nodrošināšanai. Rīkieties easkaņā ar šo likumu — ir katra nacionālais goda pienākums!

T.

AUSTRUMU BRIESMAS PAGĀTNĒ

Austrumu briesmas pagātnē izpaudās tik lab lielos kara gājienos, kā arī sirojumos. Pēdējie tāpat varēja būt plaša rakstura, piedaloties desmitiem tūkstošiem vīru, tomēr tiem nav kādas zemes iekarošanas mērķa, bet gan laupīšanas nolūks. Visvairāk ziņā, bet dažreiz arī citā gada laikā sīrotāji iebruka kaimiņu tautas zemē un vairākas dienas, pat nedēļas rīkojās ar visu jaudu: satvertos vīriešus nokāva, sievietes un bērņus, īpaši jaunas meitenes ņēma gūstā, laupīja, ko varēja aiznest un aizvest, pārējo sapostīja, mājas nodedzināja, ja vien nebaidījās ar to sevi nodot, un tad ar laupījumu atgriezās savās mājās.

Vecās kronikas pilnas ziņām par šādiem krievu sirojumiem Baltijas zemēs.

Novgorodas kronikā aprakstīti krievu sirojumi sākot ar XI g. s. Protams, tādi sirojumi būs bijuši arī iepriekšējos gadu simtepos.

Vecākās ziņas ir par Novgorodas kņaza Jaroslava gājienu uz čudiem (t. i. igauņiem vai arī vispār nekrieviem Baltijas zemēs) 1030. g. Šai reizē it kā dibināta Jurjeva, kas vēlāk pazistama kā Tērbata. Kņazs Ostomirs 1054. g. atkal kaŗo čudos, tāpat Izjaslavs 1060. g., kas noposta Odenpes pili. Mstislavs kaŗo čudos 1113. un 1116. gadā, Vsevolods — 1130. un 1131. g. Kāds cits Mstislavs kaŗo čudos 1179. g. Jaroslavs ar lieliem novgorodiešu un pliskaviešu bariem 1191. g. izposta Odenpes rajonu. Kronikā minēti, protams, lielākie karaģājienu un sirojumi, ko vada pats kņazs. Mazāki sirojumi atkārtojās katru gadu. Novgorodieši un pliskavieši visbiežāk apmeklēja igauņu zemes, tomēr no viņiem cieta arī latviešu novadu ziemeļu daļa. Krieviem bija vienalga, kur gūt laupījumu.

Livonijas Indriķa kronika, kas aptver tikai trīs gadu desmitus, arī piemin vairākus krievu iebrukumus. 1203. g.: „Tad pašā vasarā Polockas ķēniņš ienāca piepeši ar kaŗaspēku Lībijā un uzbruka Ikšķiles pilij”. 1206. g. Polockas kņazs (Indriķis to sauc par ķēniņu) ar savu kaŗaspēku un kaimiņu palīgiem dodas liellaivās pa Daugavu līdz Ikšķilei un Rīgai, še kaŗo, gan bez lielākiem panākumiem, tomēr izsīro apkārtni. — 1210. g. Novgorodas un Pļiskavas krievi ar lielu kaŗaspēku iebrūk Igaunijā un atgriežas no turienes ar laupījumu. — 1212. g. Novgorodas Misteslavs ar 15.000 krieviem iebrūk Igaunijā un iegūst laupījumu. — 1216. g. kņazs Vladimirs noposta daļu no Igaunijas. „Viņi dedzināja un izlaupīja visu zemi, nonāvēja daudz vīru un aizveda gūstā sievietes un bērņus”, raksta kronists. — 1218. g. 16.000 krievu iebrūk Livonijā un pārstaigā kaudami, laupīdami un dedzinādami Tālavu un Latgali. — 1221. g. Novgorodas kņazs ar 12.000 krieviem iebrūk latviešu zemēs, posta Latgalē, siro abpus Gaujai, nonāk līdz Cēsīm, bet tur atduŗas uz pretestību. Kronists saka: „Krievi atstāja pili, pārgāja Gauju un nāca uz Turaidu un izlaupīja visu zemi, aizdedzināja visus ciemus un baznīcas un labību, kas bija jau savākta laukos, un viņi sakāra cilvēkus un nonāvēja, un darīja daudz ļauna zemē”. — 1223. g. krievi atkal ir Livonijā un izposta Tērbatas un Odenpes apvidus. Šoreiz krievu skaitu apleš jau ap 20.000 vīriem. Viņiem nodoms palikt Tērbatā un Odenpē, tomēr zemi vācu, latviešu un igauņu spiediena viņiem atkal jāizvācas.

Cik bieži notikuši mazāki iebrukumi, to rāda Vartberga nelielā kronika. Vispirms

viņš piemin krievu sirojumus 1261., 1268. g. un ap 1340. g. Turpmākos notikumus Vartbergs atzīmē sīkāk, jo tie iekrīt viņa paša dzīves un darbības laikā. Tā krievi 1367. g. posta Rēzeknes apkārtni. Tai pašā gadā krievi posta Frauenburgas apkārtni (Peipuss ezera tuvumā), dedzina pie Narvas, noposta Jeves baznīcu. — 1369. g. ap Lieldienām krievi ieņēma Kirimpes pili, laupa, posta un aizved mantu un gūstekņus. Tā pašā gada septembrī krievi posta Narvas apvidu un nokauj ap 100 cilvēkus. — 1373. g. Polockas kņazs Andrejs iebrūk Daugavpils apkārtnē. — 1374. g. Polockas krievi iebrūk atkal Daugavpils rajonā un laupīdami sasniedz Krustpili. — 1375. g. pavasarī leiši kopā ar Smoļenskas kņaza dēlu un Polockas kņazu Andreju iebrūk Livonijā, sadalās trijās grupās un siro pa Krustpils, Lokstenes, Bērzones, Ergļu, Piebalgas un Cēsvaines novadiem un aizved daudz gūstekņus. Tā pašā gada rudenī Polockas kņazs ar saviem jātniekiem un kājniekiem atkal siro Daugavpils apkārtnē. — 1376. g. to pašu piedzīvo Rēzeknes apvidus.

Tātad, ja vien būtu pietiekamas ziņas par kādreiz bijušo, krievu, sirojumi latviešu un igauņu zemēs būtu konstatējami ļoti bieži, pat divreiz gadā — rudenī un pavasarī. Varam iedomāties, kā šādas lietas traucēja zemnieku normālo dzīvi.

Ievērojamais Baltijas kronists Rusovs, pirms stājas pie krievu cara Jāņa Briesmīgā laiku apraksta, piemin vairākus iepriekšējos krievu iebrukumus. Piemēri. Mestra Brethauzena laikā (1267.—69.) krievi ar lielu kaŗaspēku iebrūk Livonijā. 1341. g. krievi siro Alūksnes apkārtnē. 1343. g. krievi pārstaigā Tērbatas bīskapiju. Mestra Brigeneja laikā (1394.—1402.) krievi, no Peipusa ezera puses nākdami, stipri posta Līvonijs. — Mestra Borcha laikā (pēc 1477. g.) krievi iebrūk Livonijā un rīkojas bries-

mīgi. Viņi galīgi izdedzina Vilandes un Tarvastes apvidu, nokauj un saģūsta daudz jauzu, aizved uz Krieviju lielu laupījumu. — 1501. g. liels krievu kaŗaspēks ieiet Līvonijs, posta gan igauņu, gan latviešu zemes, visur nesdamš šausmīgu nelaimi. Rusovs piebilst: „Ar sievietēm, jaunavām un maziem bērņiem krievi apģājās tā, kā tas nav dzirdēts pat par turkiem”. Šai iebrukumā krievi nokāvuši vai aizveduši gūstā ap 40.000 cilvēku.

Vēsturnieks Karamzins savā „Krievijas valsts vēsturē” piemin daudzus krievu iebrukumus Livonijā un Somijā. Še atzīmēsim no tiem tikai dažus. Tā 1481. g. februārī beigās Maskavas lielkņaza kaŗaspēks, jātnieki un kājnieki, iegāja Līvonijs. Tie sadalījās trijās grupās: viena siroja Alūksnes apvidū, otra pavirzījās uz Tērbatu, trešā devās uz Valkas apkārtni. Krievu kaŗaspēks bijis liels, livoniešu pretestība nepietiekama, tādēļ iebrucēji veselu mēnesi pēmušies ar laupīšanu, kaušanu, dedzināšanu. Saņemts daudz gūstekņu, zirgu, baznīcu zvanu, dārgmetallu. Visvairāk cietuši garīdznieki, jo tos krievi sevišķi spīdzinājuši. Muižniekus, tirgotājus, zemniekus ar sievietēm un bērņiem tūkstošiem sūtījuši uz Krieviju, tāpat aizveduši neskaitāmus smagus vezumus ar mantām. Tikai pavasara šķīdoņa sākšanās pārtraukusi maskaviešu briesmīgo trakošanu.

Austrumu nestais posts savu kulmināciju sasniedz cara Jāņa Briesmīgā iebrukuma laikā (1558.—1582.), par ko „Laikmetā” jau rakstīts.

Chronisti notikumus parasti piemin īsos vārdos: krievi iebruka un siroja... Ko tas īstenībā nozīmēja, to pat grūti iedomāties un aptvert. Tādēļ neviens vēsturnieks, neviens romānists nav lūkojis plaši un sīki rādīt to milzīgo postu, ko austrumi pa daudzajiem gadu simtiem nodarījuši Baltijas zemēm. Asinis un vaimanas, liķu kaudzes un māju gruveši nepārskatāmā daudzumā ilustrētu šo šausmu stāstu. H. G.

Tādi cari valdīja par Krieviju. Cits Jānis Briesmīgais nonāvē savu dēlu.

I. Repina gleznas fragments.

14. jūnija mocekļi

Boļševiku terrora šausmas naktī uz 14. jūniju iezīmē čekistu izdemolētie dzīvokļi, kuļos moku upuļi pavadīja savus pēdējos mirkļus dzimtenē. Viņus pašus nogādāja stacijās un aizrestotos lopu vagonos izsūtīja uz Padomju savienības visattālākajiem apgabaliem. Čekisti viņiem atņēma līdzpaņemto pārtiku, nedeva dzejamu ūdeni un neļāva arī pierīģajiem nodot viņiem vagonos siltas drēbes.

14. jūniju visā mūsu zemē — laukos un pilsētās ievadis skumjas, smeldzošas baznīcu zvanu skaņas, vēstījot sēras latvju tautai. Sarkanbaltsarkanie karogi kā dzimtenes dziļākā goda parādījums tālumā neaizsniedzamajiem plīvos visā zemē un liks mums atcerēties 14. jūniju priekš diviem gadiem. Dziļā godbijībā mēs pieminēsim tos daudzos tūkstošus, kas, „baigajā gadā” atrauti no tēvzemes un svešas varas mākti, aizgāja neizsakāmu sāpju un ciešanu pilno Golgatas ceļu.

Lai gan tikai gadu un dažas dienas mūsu zemē valdīja asiņainais boļševisma režīms un Staļina neģēlīgais mūsu tautas iznīcināšanas plāns tikai pa daļai tika realizēts, tomēr tas mūsu tautas miesās cirtis bezgala dziļas rētas. No mūsu vidus izrauti vairāk nekā 35.000 krietnāko tautas locekļu. Tautas palīdzības sakopotie dati rāda, ka šā viena gada laikā noslepkavoti 1488, no cietumiem izsūtīti 6182, 14. jūnijā izsūtīti 15.081 un kaŗa dienās pazuduši — apcietināti uz ielām, darba vietās un aizvesti 13.077. No kopskaita — 24.135 vīrieši, 7479 sievietes un 4196 bērni līdz 16 g. vecumam. To starpā: rūpn., amatn. un tirdzn. darbin. 6225, lauksaimnieki 5592, karavīri un policisti 5298, satiksmes un transporta darbin. 3277, ierēdņi 2671, brīvās profesijas — skolotāji, mākslinieki, ārsti, advokāti 1168, studenti, skolēni un bērni 4988, saimnieces 2384.

Sadalot šos skaitļus vēl sīkāk, aina kļūst vēl baismīgāka. Tad arī redzams, ka boļševiku terrora vissmagāk skāris mūsu inteligenci. Mūsu virsnieku saime vien samazinājusies par 1086 cilvēkiem, ārstu saime par 105, inženieru saime par 99, advokātu saime par 64, tiesnešu saime par 57, agronomu saime par 44, garīdznieku saime par 38, rakstnieku, mākslinieku un žurnālistu saime par 175. Retākas kļuvušas arī mūsu augstāko mācības iestāžu darbinieku — profesoru, docentu un asistentu rindas. Zuduši 18 Universitātes, 2 Mākslas akadēmijas un 1 Jelgavas lauksaimniecības akadēmijas mācības spēks. No mūsu akadēmiskās jaunatnes vidus netirā žīdu un čekistu roka izrāvusi 366 jauniešus, kam vienīgais noziegums bija tēvzemes mīlestība. Mums zuduši arī 1339 mazgadīgi bērni un 3289 skolēni. No Rīgas pils. ģimnazijas saimes vien zuduši 25 skolēni, Ventspils valsts ģimnazijas — 24 u. t. t. Smagi cietusi arī skolotāju saime, zaudējot 478 personas. 1. Daugavpils valsts ģimnazija vien zaudējusi 7 skolotājus.

1940. g. jūnijā saktā pret komūnisma idejām neuzņēmīgās latvju tautas iznīcināšanu ar apcietināšanām un nāves sodiem vien nebija pietiekami ātri panākama. Bija nepieciešams ātrāks un „lietderīgāks” ceļš. Kāds būs šis ātrākais un lietderīgākais ceļš, to 1940. g. oktobra mēnesī kādā ievadrakstā skaidri pateica Maskavas „Pravda”: Lai atbrīvotos no politiski neuzticamiem elementiem un rastu darba spēku neizmantoto zemju iekopšanai, tuvākā nākotnē paredzama lielu tautas masu pārvešana uz retāk apdzīvotiem ziemeļu apgabaliem. Apmēram tāds bija šā raksta saturs. Šā velnišķīgā plāna realizēšanas sākumu mēs piedzīvojām 1941. g. 13./14. jūnija naktī, kad pilsētu dzīvokļos un lauku sētās iebruka čekisti, miegā pārsteidza un apcietināja vairāk nekā 15.000 mūsu tautiešu — vīrus, sievas un bērnus un stingrā apsardzībā „iekrāva” šim nolūkam 54 „iekraušanas” vietās sagatavotos 634 aizrestotos vagonos.

Stacijās neskaitāmi preču vagoni ar aiznaglotām durvīm un aizrestotiem lodziņiem, pie kuļiem redzamas spīts pilnas vīru sejas un asaru pēdām vaigotos sievu, bērnu un sirmgalvju sejas. No daudziem vagoniem pa aizrestoto lodziņu spraugām sniedzas neskaitāmas rokas un sauc: „Ūdeni, mums slāpst!” Bet kātru, kas mēģina pasniegt nelaimīgajiem lāsi ūdens vai maizes gabaliņu, bez žēlastības aizdzen bruņoti sargi — čekisti, žīdi. Vilciens aizriņķo pēc vilciena, jauns nāk vietā, un nenorimst izslāpušo vaidi... Tādas dzelzceļu darbinieki atceras 1941. g. jūnija dienas, kad vasaras krāšņums steidzās pretim Līgo dienai.

No kāda atrastā NKVD (čekas) plāna par izsūtāmo ešelonu skaitlisko sastāvu un virzienu redzams, ka lielāko daļu trimdai lemto latviešu paredzēts izsūtīt uz Sibīrijas centrālo daļu: uz Kamsku — 1400 personas, Kļukvennaju — 1200, Gļjadenu — 850, Ačinsku — 900, Bogatovu — 500, Jeņiseju — 2050 un Novosibirsku — 2000 un 400 sievietes uz Karagandu; uz Eiropas Krievijas ziemeļiem: Puksu — 1100 un Soļikamsku — 805 un beidzot 5000 personas uz Babiņinu Tulas apg., netālu no Kalugas.

Kā tas redzams no dzelzceļu virsvaldē atrastajiem dokumentiem, ešloni visos plānā minētajos virzienos tiešām ir gājuši, tāpat jādomā, ka šis NKVD plāns visumā ir veikts. To apstiprina arī līdz šim iegūtās ziņas.

Atzīstot par puslīdz drošu to, ka 13./14. jūnijā mūsu izsūtītie tautieši visumā ir nonākuši tais vietās, kas paredzētas NKVD plānā, tomēr pastāv varbūtība, ka tie vēlāk var būt pārvietoti arī kaut kur citur. Īpaši tas sakāms par tiem, ko izsūtīja uz Babiņinu un kas tur, kā no pirmajās dienās saņemtajām vēstulēm redzams, ap 1941. g. 19.—20. jūniju arī bija jau nonākuši. Dažus mēnešus vēlāk Kalugas-Babiņinas rajonu iepēma vācu armija, bet tur nav atrasts neviens izsūtītais.

Par cietumnieku likteni zināms tik daudz, ka līdz kaŗa sākumam viss vairums notiesāto izsūtīti uz Komī autonomo republiku Eiropas Krievijas galējos ziemeļos, kur tie nometināti dažās NKVD spaidu darbu nometnēs. Kāds ešelons ar apcietinātajām sievietēm sūtīts arī uz Potjmas staciju pie Maskavas — Penzas dzelzceļa. Par kaŗa dienās evakuēto cietumnieku likteni zināms, ka daļu bijis paredzēts sūtīt uz Krasnojarsku. Daži ešloni ir gājuši arī uz Kuibiševu, kāds apcietināto ešelons no Valmieras cietuma uz Naļčiku Kaukazā, un no turienes vēlāk evakuēti tālāk uz Vidus Āziju.

Kaŗa dienās līdzī aizrauto (dzelzceļnieku, šoferu u. t. t.) lielais vairums nometināti apgabalos starp Maskavu un Uraliem. Vienīgi latviešu jūrnieki nosūtīti tālāk uz dienvidiem — uz Arala jūru un Balchaša ezeru.

Par bērniem, ko aizveda no bērnu namiem un patversmēm, zināms, ka tie atrodas Tatāru APSR Kazanas apgabalā.

No 14. jūnijā izsūtītajiem līdz šim dzimtenē atgriezies ļaimējis diviem. Tie nāk no Novosibirskas apgabala. No izsūtītajiem cietumniekiem dzimtenē atgriezušies vairāki, bet tie visi uz neilgu laiku par krimināliem pārkāpumiem notiesātie. No politiskajiem līdz šim nav atgriezies neviens. Atgriezušies arī vairāki simti kaŗa dienās līdzī aizrautie, galvenā kārtā karavīri.

Visi pārējie iet tālāk sāpju un ciešanu ceļā. Latviešu karavīrs ir aizgājis meklēt tos. Viņš tos arī atradis, bet dzīvus vai mocekļa nāvē mirušus — to zina tikai Dievs! — Varam tikai cerēt un gaidīt. 14. jūnijā, kad sarkanbaltsarkanais kaŗogs, nolaists pusmastā, paudis visas latviešu tautas skumjas un dzimtenes godinājumu tālā ceļa staigātājiem, lūgšim Visuvareno sargāt tos un piepildīt mūsu cerības un gaidas!

O. Freivalds.

LATVIEŠU TAUTAI ATRAUTIE

Jau pagājuši divi gadi, kopš viņi aizrauti nezināmā tēlumā — līdz ar daudz citiem mūsu tautiešiem. Lielākai daļai rūgtā šķiršanās stunda sīta 14. vai 15. jūnijā, bet dažiem arī agrāk.

Lai cik barga un necilvēcīga katram ir šāda aizvešanas akcija, tomēr visspīgāk tā panesama latviešu gara darbiniekiem, kas ar visu savu būti bija iesakņojušies savā dzimtenē, savas tautas kopībā, latviskā gara pasaulē. Pavisam grūti iedomāties viņu dvēselisko eksistenci ārpus latviešu sabiedrības. Vienīgais viņu spēks — cerība atgriezties dzimtenē.

Nerunājot par robu, kas ar laba skaita rakstnieku aizvešanu radies vispār mūsu dzimtenē, sākot ar sītienu viņu tuviniekiem un beidzot ar mūsu inteliģences izkaisīšanu pa plašo pasauli, šē varam aizrādīt uz zaudējumu, kas cēlies tieši mūsu rakstniecībai. Šais divi gados viņi taču būtu strādājuši savā parastajā darba laukā, būtu jūtami kuplinājuši mūsu rakstniecību.

Pašā gara spēku briedumā bija aizvestais Aleksandrs Grīns, kauču sevi nesa pēdas no smagā ievainojuma pirmajā pasaules karā. Apbrīnojamas darba spējas viņam ļāva laist klajā romānu pēc romāna. Pēdējie bija ar vēstures vielu, ļaudami rakstnieka āzdomai plašu brīvību. Lasītājus saistīt saistīja „Zemes atjaunotāji”, kas bija no Sēlijas pagātnes. Šo darbu varēja turpināt, vai arī piegriezties rakstnieka dzimtenei tuvu esošās Latgales pagātnē.

Veselība vairs nebija stipra sirmajam Līgotņū Jēkabam. Tomēr viņam vajadzēja atstāt savu ģimenes māju Jūrmalā, pamest plašo bibliotēku, atrauties no darba, kurā strādājis pusegadsimtu un kurā ielicis visus savus spēkus. Palika neuzrakstīts iecerētais, varbūt jau iesāktais, plašais kultūrvēsturiskais romāns „Zemgales kviešu lauks”, kur autors bija nodomājis tēlot sava jaunības laika sabiedrību un pārcilāt visas tās idejas, kas savīņņoja latviešu sabiedrību ap gadu simteņu maiņu. Tāpat palika neuzrakstītas nodomātās lugas, jauni stāsti, literātūrvēsturiski pētījumi, kritiskas apceres.

A. Grīns

Līgotņū Jēkabs

Sirma galva un prāvs gadu skaits arī aizvestajam Atim Ķeniņam. Par spīti tam, viņa dzejnieka ceļš joprojām veda kalnā. Varēja tikai priecāties par viņa centienu modrumu. Bez lirikas Ķeniņš šais gados varēja dot arī plašākas episkas poēmas.

Aizveda mūsu ļoti ražīgo drāmatīķi Valdemāru Sauleskalnu (Zonbergu), kas samērā īsā laikā spējēja sasniegt ievērojamu stāvokli skatuves rakstniecībā. Sauleskalna lugu tematika plaša. Tagadējā laikā, kad iemesls gausties par jaunu labu lugu trūkumu, Sauleskalns būtu jo sevišķi savā vietā.

A. Ķeniņš

V. Sauleskalns

B. Pipiņa

R. Kroders

Skuju Frīdis

J. Bankavs

K. Lapiņš

E. Arnis

R. Valdess

A. Francis

L. Breikšs

J. Baltiņš

Tas pats sūrais trimdnieka liktenis Bertai Pipiņai, pazīstamajai sabiedriskai darbiniecei, kas rakstniecībā reprezentējās ar interesantā romāna „Lejaskrodznieces meitas” pirmo daļu. Mēs būtu gaidījuši romāna turpinājumu, tāpat rakstus audzināšanas un citos jautājumos.

Stāstnieks Kārlis Lapiņš, kas jau reiz atbēga no Krievijas, tika atkal aizvests. Pār viņa likteni savilkās jo sevišķi baiga tumsa. Lapiņš vairākos darbos bija atmaskojis padomiju, rādījis arī čekas darbus. Pēdējos gados viņa raksti izpelnītos dibinātu ievērību.

Ilggadīgais trimdnieks, daudz piedzīvojušais Ernests Arnis, kas spilgti tēlojis agrāko gados nometināto dzīvi Sibīrijā, par jaunu aizrauts svešumā. Pirmo reizi viņš bija carisma, tagad boļševisma upuris. Ir gadījumi, kur šis divas idejas saprotas. Arnis, kas nebija spējījis sevi izteikt lirikā, epikā un drāmā, solīja jaunus darbus. Otrs viņa interešu lauks bija filozofija.

Tālo ceļu aizgāja Richards Valdess (Bērziņš). Labu plašās pasaules daļu apskatījis brīvi, nu rakstnieks aizgāja nebrīvības taku. Valdess bija bagāts jauniem literāriem nodomiem. Varam domāt, ka šais gados viņš būtu devis jaunus tēlojumus gan no jūrmalnieku dzīves, gan no savas pārējās bagātās pieredzes.

Tālāk jāatceras drāmu rakstnieks un teātra teorētiķis Roberts Kroders. Vienmēr nemierīgs un nodomu pilns, viņš šai laikā būtu veicis daļu no sava iemīļotā darba.

Tēlumā nu kādreiz diezgan ražīgais Skuju Frīdis (Gotfrīds Milbergs), tāpat Jānis Bankavs, kas plaši notēlojis 1919. gada notikumus.

No Latvijas atrauti divi karsti patrioti — dzejnieki Alfonss Francis un Leonīds Breikšs. Viņu sirds karstā kvēle būtu degusi arī jaunākā dzejā un sildījusi tagadējos cīnītājus pret austrumu briesmām.

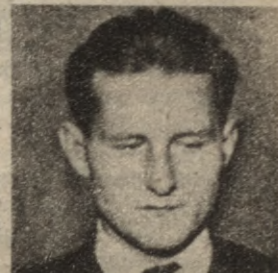
Beidzot no jaunākajiem minēsim stāstnieku Jāni Baltiņu un dzejniekus Visvaldi Jankavu, Albertu Birmalnieku un Jāni Kalnu. Boļševisms pārtrauca viņu darbību.

Minēti 17 rakstnieki. Jādama, šo sarakstu varētu papildināt. Ne mazāks ir aizvesto žurnālistu un publicistu skaits. Aizrautī daudzu citu nozaļu darbinieki, kas arī kuplinājuši mūsu rakstus.

Mēs varam viņus tikai pieminēt un gaidīt tos pārnākam mājās. Satriecot boļševismu, šis jaukais brīdis tuvosies ātriem soļiem.

V. Jankavs

A. Birmalnieks

J. Kalns

APSOĻĪTĀ ZĒMĒ

(29. turpinājums.)

„Jā, nu to jau kaut kurš redzēja.”
„Es jau nezinu, kādi odi jūs sadzēla, bet draudzībai pēkšņi bija pienācis gals. Kurš bijāt vainīgs, to es neņemšos pētīt, nedz iztaujāt, tomēr varēja tak būt arī citādāk. Jūs abi kļūvat spītņieki un atriebības alkās pasākāt staigāt greizas tekas. Meit, esmu sieviete, it labi zinu, cik pretīgi ir pat domāt, ka būs jāmīl vīrs, kam mūžs jau tik tuvu pēcgalam. Par to es tevi tikai apbrīnoju. Tikpat nelaimīgs jūtas arī mūsu dēls. Tā meiča Arvim itin nemaz nepatīk, bet viņu mudina kāre tev atriebties. Tādēļ es nācu aprunāties, jo vēl ir laiks, vai tomēr jūs abi nevarētu saprasties? Mūsu namdurvis būs atvērta allaž vaļā, un tu, meit, vari nākt kaut kurā laikā. Nu, kā tu domā?”

„Zēl, jo man šķiet, ka viss ir par vēlu.”

„Vai tad tev jau nolerata kāzu diena?”

„Galīgi vēl nav, tomēr solījusies esmu. Un, kaut apzinos, ka Ūdentīņu mīlēt nevarēšu, tomēr savu vecāku labā man neviens upuris nav par smagu. Vienīgi mēs vislabāk zinām, ko nozīmē Jurģa diena un garš ceļš pār kalniem. Jā, solījumu es nekādā gadījumā negribu lauzt.”

Viešņa īsi pārdomāja, apņēmās un pateica: „Ir līgavas, kas pat altāra priekšā atsaka līgavainim.”

„Toties mēs taču ikreiz tad sakām, ka tās nav lāga līgavas.” Tomēr bija nomaņams, ka Daigas vārdu ēnā dīgst kaut kas cits un tvanīgs. „Nav pieklājīgi jautāt, taču valodas tādās klejo, it kā Arvis kopš vairākām nedēļām nedzīvojojot Liedagos?”

„Tā jau ir tā nelaime.” Viešņa apraudājās.

„Droši vien, viņš dzīvo līgavas mājās?”

„Jā. Mūs pameta. Un tā ir tikai spītība. Vijai nupat atrakstīja. Tev, meit, ir dota vara, tu viņu atsauksi ar vienu rokas mājienu. Vijai viņš prasa, vai tu esot jau kāzas nodzērusi? Ar vīru naktī norunājām, tev vienīgajai būtu vara viņu atsaukt. Un tā es atnācu. Dari, mīlā, visu, kas tavos spēkos!” Viņa atvistīja nelielu papīra gabaliņu. „Te ir adrese. Un dienā vai naktī — tev allaž mūsu durvis būs atvērtas vaļā.”

„Šaubos, vai man viņš paklausīs.”

„Paklausīs, tici, kā cīrulis marta rītā atlidināsies. Kas gan tev, jaunai, daļai meitai, Ūdentīņš? Sakārnis, izgrabējis prauls Liepkrastu purvā. Turpretim ar mūsu dēlu kopā saņēmsi jauku un gludenu dzīvi Liedagu pagalmā. Un kā vien jums patiksies, ļausim izvēlēties. Nepatīks lauku dzīve, neliegsim dzīvot pilsētā.”

Daiga klusībā tvīka un kvēloja, tak jau dzirdēto solījumu virknē viņa iekāroja saklausīt arī svarīgāko. „Mana personīgā laime šai gadījumā būtu liekama visatstātāk. Galvenais — kur paliks vecāki? Brālīš?”

„Gan jau arī tie atradīs pajumti.” Vainadzīene noteica it zīmīgi.

„Tomēr Liepkrastos viņiem patvēruma nebūs. Jau tagad Ūdentīņš parādās draudīgs, kad kāzu diena ievēlās ziemā. Ko varam cerēt pēc tam, ja man būs jāatsaka? daudz darba esam ielikuši purvā. Es nedrīkstu pat domāt, kas notiks pēc tam, kad manam tēvam vajadzēs atkal meklēt citu nomas vietu.”

„Nebūs jāklejo pasaulē,” viešņa pārtrauca. „Ar vīru mēs esam jau visu sīkumos pārrunājuši. Liedagos katram būs sava vieta. Tāpat Vija var ņemt vīru un dzīvot pārticībā. Jel nezūdiēs, viss ir kārtībā, mīlā meitai! Tev atliek tikai saukt Arvi atpakaļ, un mēs dzīvosim laimē un satīcībā.”

Daiga beidzot paņēma delnā iespiesto papīrīti. Arī lepnums cēla Daigas augumu. Vai viņa nebija uzvarējusi? Citkārt iedomīgā māte lūgdamās stāvēja viņas priekšā. „Aizrakstīt jūsu dēlam varu,” jaunava teica, „lai gan vispirms es vēl to pārdomāšu. Dzīve nav ņemama paviegli un rotaļāties ar to nekad neesmu tišām gribējusi.”

„Paldies, mana vismīlākā Daigiņa. Pava-karē lai Juris atbrauc pēc telītēm.”

„Acumirkli! Tad man būtu Arvim jā-raksta tā, ka vecāki izmīsuši gaida dēlu mājās pārnākam, tēvs atdos mājas un ļaus sievu vest namā pēc patikas.”

„Pēc patikas ne. Vienīgi, tevi ja precēs.”

„Mani?” Daiga savādi iesmējās. „Vai viņš gribēs? Varbūt svešumā ir jau apprecējies? Straujš raksturā, bet šoreiz piedevās vēl spītība.”

„Nekas tamlīdzīgs nav noticis. Mēs esam izpētījuši. Arvis pagaidām dzīvojot tās palaidnes kaimiņos. Vecāki mūsu dēlu negribot. Un vai tas nav smieklīgi?”

„To es nezinu, taču zinu gan to, ka tāpat jūs negribat ieredzēt dēla līgavu.”

„Būtu tu viņas vietā, mēs priekā augšup palēktu.”

„Tik zēl, ka tas tā nebija vasarā. Bet labi, kam jundīt vējā izdzisuša uguns-kura pelnus? Kas bijis, pagājis. Tik daudz es jums palīdzēju — aizrakstīšu Arvim. Taču sevi piesolīt gan nestāšos, jo tas būtu pārāk smieklīgi.”

„Lai nu kā, tikai aizraksti! Gan jau viņš tad atgīdīsies, sapratīs un pārnāks mājās.” Viešņa atvadījās, mīlestības labā noskūpstīja rijas kūlējas vaigu un aizbrida pa puteņa pievilktu teku.

Pusdienas laikā, kad neviņš tapa pacel-tas valodas ap Liedagu saimnieces piedāvā-tiem dzīvniekiem, Juŗa tēvs it spēcīgi tei-ca, ka tā esot neizprotama parādība: rei-zēm aizupes kaimiņi medus lipīgumā, bet kad nosveŗoties pretējā virzienā, tad stai-gājot kā jodi pa rijas ārdim. Taisni tādēļ vien piesolītās dāvanas neesot pieņe-mamas.

„Tomēr, tēt,” Juris nedroši iebilda, „mums derētu ieaudzēt pāris sugas govīs. Tā nav, ka mēs jau šoziem nevaram no-pirkt vismaz divi telītes. Siena pietīks, un mums tak jādomā par nākotni.”

„Ejot ar Liedagiem vienuviet, nekad mūsu nākotne nebūs gludena. To pierādī-ja vasara. Uz galvas krizdami, gājām tal-kās, savus darbus naktī steidzām, bet at-

algojumā ieguvām vienīgi naudu. Arī nu-pat skatītā pārspīlētas sirsnības seja at-nesīs mums kaut ko jaunu. Daiga, Vaina-dziene esot tevi pasaukusi savrup?”

„Jā, viņa man uzdāvāja aitiņu.”

„Bet neteica neko, kādēļ mēs esam atkal kļuvuši ievērojami?”

Daiga novirzīja skatu lejup. „Nē, neko. Tomēr man likās, ka viņus mocījusi sirds-apziņa un dāvanu veidā tagad grib nolīdzi-nāt vasaras parādu. Aitiņa man, kā teicu, apsolīta, un ko tagad, tēt, lai es daru?”

„Ko darīt! Grūti atbildēt. Atstumt kai-miņu draudzību būtu negodīgi. Ja tikai šām laimes dienām pēdās nesekos neganti-ba. To rēgu es otrkārt negribētu uz-ņemties.”

Visu laiku galda galā klusēdams ēdis, balsi pacēla Ūdentīņš: „Arī es neatzīstu tādu cilvēku dāvanas. Tādi mūdzi, vēl ne-ko pat neieidevusi, jau tevi uzskata ļau-nām acīm un prāto, kā ērtāk izmantot? Bet no otras puses man jāsapaka, ka sugas lopus mēs ieaudzēsim parastā kārtībā — tos no-pērķot, nevis ubagojot pa vilkaču laidaru paslieksnēm.”

Jaunie kaut cietās un gruzda, vecie no-lēma, ka pār upi no tās puses nav ve-dams Liepkrastu kūti neviens dzīvnieks. Piedevās Ūdentīņš atstāstīja dažus burves-tīgus notikumus. Liedagu dotais vienmēr ņemot līdzī nāvē desmitkārtīgu uzviju. Varbūt Vainadzīene ar mīlību gribot aiz-šaut sētu priekšā tiem kaimiņu pasāku-miem, kas draudot aizņēnot Liedagu slavu? Piemēram, kuplām druvām atvērts Liep-krastu purvs aiz skaudības vien tiem cil-vēkiem neļaujot aizvērt acis nakts mierā.

„Tīklīdz mūsu lieta būs skaidra,” Ūden-tīņš piebilda, ciešāk uzskatīdams Daigu, „es laidīšu savu kapitālu vaļā. Pēc dažiem gadiem visi skauģi un diēnie tad drebē-dami uzskatīs Liepkrastus.”

Un tādējādi visi vecie nolēma, ka aiz-upes nekas nav meklējams. Taču nākamās dienas rītā agri Liedagu Vija atveda solī-tos dzīvniekus. Vedēja parādījās liksmē tik pārpilna, ka pat Ūdentīņa īgnā seja uz-ņēmās būt cilvēcīgi pieklājīga. Lai arī vē-lāk negadītos pārpratumi, Juris pieņēma abas sugas telītes par savām, bet Daiga — aitiņu. Atvadoties Vija vairākkārt ielūdza šejieniešus ciemā, vismaz svētkos vai vec-gada vakarā gaidīšot. Un atkal tie, kas tik alkaini vēlējās, atrada izdevību kaut īsu brīdi parunāties vienatnē.

Bet ziema. Sniegs. Auksts. Liepkrastu purvi, smilšu pauguri un upes līči nepār-redzamā plašumā apsegti sarmotās seģenēs. Abu runātāju skati kavējās ap kādreiz smilgotām tekām un vairāk nekā jebkad gaidīja pavasara brīnumu.

„Reiz tu man teici,” Juris iesāka, sēdē-dams kamanu malā, „ka citās ziemās esot daudz slēpējusi.”

„Jā, tā tas bija toreiz, kad mūsu mājas dzīve plūda kā rāma upe. Cik šoziem man atliek vaļas? Pati tagad baroju zirgus un braucu mežā pēc malkas. Tēvs ir tik sa-guris, tik grūtsirdīgs, ka mēs ar māti ne-reti nonākam par viņu kļūmīgās aizdomās. Uz pavasara pusi gribam algot vismaz kalpu.”

Juris iekļuva kvēlu domu aplī. Kalpu? Vai viņš, Juris, nevarētu baudīt šo izdevību? „Droši vien, arī malku vēl neesat izcirtuši?”

„Kas šo cirta! Spējām apdarīt vienīgi neatliekamās ikdienas darbus.”

„Vēl mums divi rijas jākuļ. Pēc tam es varētu iet jums šo to piepalīdzēt.” Bet tikpat strauji viņš apdomājās, paturēja prātā Liedagu saimnieka bargo vaibstu un klusām noteica: „Biju piemirsis. Tavs tēvs varbūt nemaz nezina, ko jūs ar māti norunājat un izdarāt?”

„Pavisam otrādi! Viņš nerimdams cilā un pēti cēloņus, kas upes otra krasta kaimiņus atsvešinājuši. Vietumis saskata pats savu vainu un tādēļ arvien smagi cieš. Vakar, kad māte pateica, ka tu braukšot pēc teļiem, tēvs līdz tumsai nosēdēja pie loga un šorīt jau agri lika braukt man, jo jums varbūt esot neatliekami darbi, neiekrītot. Tev grūti iedomāties, tomēr tas nu tā ir — kopš Arvis aizgājis svešumā, tēvs kļuvis pavisam cits cilvēks. Zināms, pašreiz nav izdevīgi viņu satraukt, bet es esmu pārliecināta, ka neviens jauns vārds neatskanētu, ja mēs abi nostātos citkārt bargā sirmgalvja priekšā un pateiktu savu gribu. Tādēļ saņemies vīrišķīgi un sāc tikai nākt uz mūsmājām! Sākumā iemeslus vajag izdomāt, vēlāk tādu nevajadzēs. Dzīve ir cīņa, mīļais draugs, neveiksmes mūs tikai rūda un stiprina. Iesim Liedagu mežā malku cirst! Vakaros paliksi mūsmājās pārņakšņot... Un tā palēnām mēs tuvosimies arī savam mērķim.”

Klausīdamies šai kairajā mudrinājumā, Juris nevilus it kā iesparojās, piemirsa smeldzi un beidzot arī apņēmās atkal no jauna pārkāpt lepnā nama sliekšni.

Tiklīdz labība bija izkulta, Ūdentīņš centās savilkēt vienkopus visu iespējamo,

lai mērķis pārvērstos rokām taustāmā brīnumā. Gribēdams, šoreiz izcīnīt galīgo uzvaru, viņš sagatavojās pamatīgi, apsvēra katru iespēju un pārdomāja un Ziemassvētku rīta agrumā pat seju iesvaidīja dārgām smaržām. Un brokastu ēdot, kā parasti tas notiek darba ļaužu saimēs, Liepkrastu īpašnieks uzsāka maigā iekārtojuma gājienu. Vispirms, protams, viņš izvīrēja izlūku jautājumu: „Ja nemaldos, tas ir — ja manas nojautas neviļ, jūs visi no manis it kā kaut ko gaidāt?”

Juris saskatījās ar Daigu. Viegls smaids pavīdēja jauniešu sejās, bet klusums pārvarēja, un tikai māte atķēra pasākto valodu: „Derētu jau, znotiņ, svētku rīts, bet lai nu tā lāsīte labāk pataupās vecgada vakaram. Un kas zina, varbūt pagadās atnākt kādam ciemiņam, vai arī mums pašiem kaut kurp nejausi jānoiet draudzībā pasērst.”

Ūdentīņš vilies patrušājās. Laikam gan šie cilvēki atkal bija nolēmuši palaist svētku dienas dziļā lēnprātībā un par viņa sirds kustībām nelikties zinis. „Kā izrādās, jūs esat mani pārpratuši. Jā, tomēr pārpratuši.”

„Jociģi,” atsaucās nomnieks, „arī es klausījos. Jūs tak, saimniek, vai nejautājāt, ka mēs no jums kaut ko gaidot?”

„Gluzi pareizi, bet te nebija domāta dziras pudele.”

Nomnieks kā attapies iepriecinājās. „Tad jau es būšu atminējis: jūs gribat mūs pārsteigt ar Liepkrastu kontraktu. Tiešām, mēs to arī nepacietīgi esam gaidījuši! Lai gods jums, Ūdentīņa kungs, ka šo lielo un vērtīgo iepriecinājumu esat pataupījuši līdz šai dienai!”

Jā, tas bija gan pārsteigums, un Ūdentīņš satvika košs. „Ak, tad jūs vēl vienmēr apšaubāt manu goda vārdu?”

„Mēs to nepavisam nedarām, tikai nepacietīgi gaidām, kad solījums pārvērtīsies skaidrā un nepārprotamā rakstā.”

„Savādi laudis! Nesaprotu, kādas skaidrības vēl vajag, kad es precu jūsu meitu?”

„Nevajadzētu, ja jūs nebūtu apsolījuši Liepkrastus pirms kāzām.”

„Nē, nē, tā ir neticība! Un jāsaka, ka arī mana ticība pazeminājusies. Interesanti dzirdēt, ko nozīmē Liedagu saimnieces čuksti?”

„Čuksti?” iejaucās sarunās Daigas māte. „Protams, noliegt tos būtu nekrietni, jo dažas zīmīgas frazes esmu pats noklausījies.”

„Nekrietni?” — Tā vārdu pa vārdam veidojās paaugstas kāpnes, un reizē ar tām auga arī pretinieku nepieejamība. Līgavainis sabozies runāja par principiem, līgavas tēvs vija neizpildīto solījumu vainagu, izteica paskarbus pārmetumus; baltis šalkoja arvien skajāk, pašķinda pat draudi, kamēr arī Daigai vajadzēja iejaukties:

„Tēt, kam ceļam šie strīdi?”

„Pirmais es neiesāku.”

„Vienalga, tak piemirsis vēl nebūsi, ka šais jautājumos atļāvi man pašai brīvu valju izšķirties.”

„Izšķiries, meit! Bet tagad, kā pati redzi, ir atlicis tikai viens ceļš — noraidīt katru krāpēja mānekli!” Tēvs cēlās kājās un gāja. Līdzīgu kustību veica arī Ūdentīņš, izgrūzdams draudīgā kvēlē pašu visaugstāko noti:

„Krāpt ilgāk jūs negribu. Un šai gadījumā arī man atlicis tikai viens ceļš: Jurģos meklējiet citu saimnieku!” Iekaucās izkurtējuši grīdas dēļi. Druknumā smagais Liepkrastu īpašnieks tiecās taisnā gaitā pret savu mājokļa ieeju. Skanīgi piecirtās aizvērtās durvis. Šis troksnis ap galdu sēdētāju sejās viesā spaidīgu stingumu.

(Turpinājums sekos.)

Navasara dziedoni

Niedru strazds.

Lakstīgala pie savas ligzdas.

Dzegūzes tēviņš.

„Laikmeta” arch. uzņ.

Kad dzīvinātāja saule liek piebriedušajiem pumpuriem raisīties un no kailās zemes pretī saulei slejas dīgstošie asni — no tālajiem dienvidiem atgriežas mūsu dzimtenes spārnoto dziedoņu saime. Dārzos un laukos, pļavās un birzīs, mežā un krastmalās tūkstošiem mazo dziedātāju sumina zajoksnējo pavasari un topošo vasaru.

Ar krūmiem apaugušās krastmalās, kur mitras zemes un pērņo lapu izgarojumi jauca ar reibinošo ievu ziedu smaržu, ēnainās birzīnās un parkos ūdeņu tuvumā skaji pogo lakstīgala. Jauki skan dažviet par lakstīgalas pusbrāli dēvētā melnā strazda grūtsirdīgā stabulēšana, krāšņi un skanīgi plūst mazā jeb dziedātāja strazda sirsnīgā vīterēšana, un skaisti svilpē tēzē-

dams mirdzošais būrišu strazds. Bet nav otra tāda dziedātāja pasaulē, kas varētu sacensties ar lakstīgalas aprīņojami pilskanīgo, tāli sadzirdamo lokano balsi. Tik tiešām, lakstīgala ir visu dziedātāju putnu karaliene!

Gan nekāda īsta dziedone, tak visiem mīļa kā pavasara vēstītāja ir dzeguze, kurās skaņā kūkošana tik ļoti atdzīvina mūsu pašos mežus.

Kas birzīm lakstīgala, mežiem dzeguze un dažādas strazdu sugas, tas tūrumiem un pļavām lauku cīrulis. Augstu gaisā celdamies, tas jautri trallina savu gaviļejošo dziesmu, vēstīdams par pavasara krāšņumu un jauko Dieva pasauli. Vēl melodiskāk un tīksmāk skan sila cīruļa maigā dziedāšana.

Krūmiem, niedrēm un meldriem apaugušo ūdeņu krastos atbalsojas dažādo niedru ķauķu dziesmas. Spēcīgi skan niedru strazda jeb ezera lakstīgalas īpatnēji kurkstošā, bet tomēr ausij tīkamā un jautrā dziedāšana. Caurām naktīm melodiski čivina, iepīdams savās dziesmās daudzu citu putnu balsis, purva ķauķis, ko dēvē arī par nakts dziedātāju; pa biežajiem krūmiem un meldriem, veikli tekādams, trallina ceru ķauķis.

Pienāk Jāņu diena, un vairums dziedātāju putnu aplūst. Arī tiem, kas joprojām dzied, dziesmās nav vairs sajūsmas, dziļuma un kaislās pilskanības. To var dot tikai pavasaris.

Is.

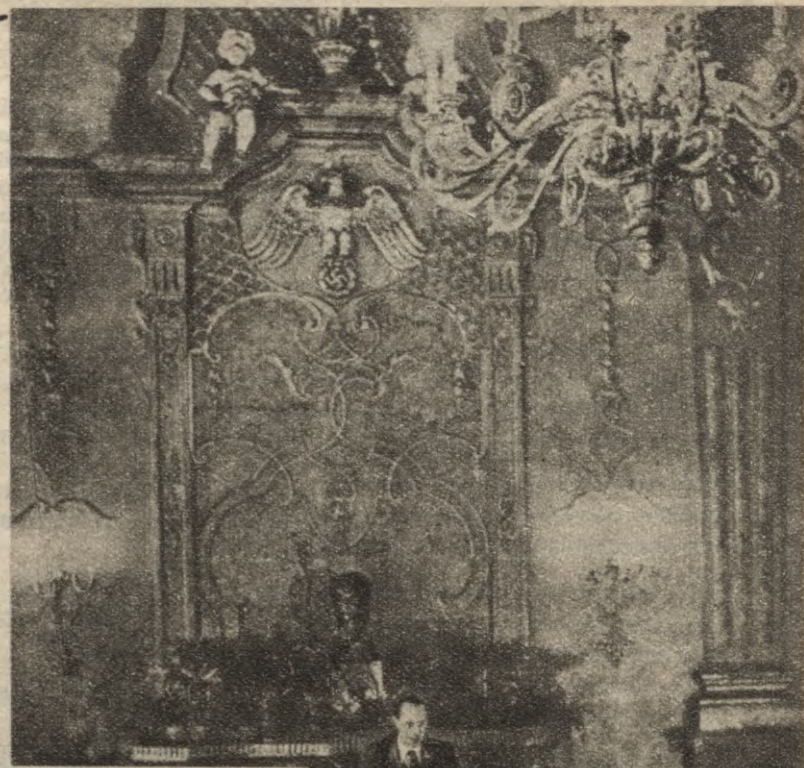
Skaistākā dzimtsarakstu nodala

Lielvācija vār lepoties ar romantiskos pārpilnību. Savas romantikas netrūkst nevienai vācu pilsētai, bet sevišķi daudz tās ir Zalcburgai, kas jau daudzus gadus simtus atrazdamās uz vēsturiska Eiropas sālsceļa, bijusi ievērojams kultūras centrs. Zalcburgas valdnieki — lepnie un varenie archibīskapi — kā mantojumu vēlākām paaudzēm no savām lielajām bagātībām atstājuši daudz lielsku un krāšņu celtni. Tās ir varenas un skaistas pils. To skaitā ir nevien daudzzinātā Hoenzalcburgas pils — cietoksnis, bet arī romantiskā Mirabellas pils. To būvējis ievērojams dienvidvācu baroka celtniecības meistars Hildebrants (Hildebrandt) pēc Zalcburgas firsta Voīfa Dītricha (Dietrich) pasūtījuma, kas to dāvāja savai sirdsdāmai — skaistajai Salomejai fon Alt. Aplūkojot šo senās romantikas izsmalcinātību un visai īpatnēja skaistuma pieminekli, atliek tikai pabrīnīties un piebilst: Tie bija vareni kavalieři, kas savām draudzenēm varēja dāvat tādus dārgumus! Tagad šai karaliskas greznības pārsātinātā pili atrodas Zalcburgas dzimtsarakstu nodala. Nav gandrīz neviena, kas, apmeklējot Zalcburgu, nebūtu vēltījis pāris stundu arī šai tik daudzu romantisku nostāstu un leģendu apvītājai pilij, kuŗas nosaukums franču valodā nozīmē plūmi.

Lepnas, daudzām statujām — amoretiem greznotas kāpnēs, pazīstamā vācu tēlnieka Rafaēla Donera veidotas, kas ir šīs pils lielākais krāšņums, ved otrā stāvā, kur atrodas dzimtsarakstu nodalas telpas. To rotājīgais skaistums piedod sevišķu ietvaru kara laika laulību svinīgajam aktam.

Kad nu jaunais pāris, kas še sadevies roku rokā kopīgas dzīves pavediena šķetināšanai, priekā un laimē starojošām sejām atstāj pils portālu, laimīgo acu priekšā paveras jauka ainava uz gleznaino Zalcburgu. Varenie Bavārijas Alpi sveic no neliela attāluma. Tiem iepretim uz laimīgo pāri, it kā saulē piemiegtām acīm, liekas noraugāmies vareņās Hoenzalcburgas pils mazie lodziņi. Viņu priekšā pie kājām tālu jo tālu kā milzu jaukiem rakstiem izrotāts paklājs plešas jaukais pils parks ar saviem klusajiem dīkiem, sprēgājošām strūklakām, fantastiskām skulptūrām, enainām alejām un sapņojošām lapenēm simtgadīgu koku pavēni. E. Tūbelis.

Divi laimīgie sāk jaunu dzīves posmu. Jaunais jūrnieks, izmantojot atvaļinājumu, nokārtojis formālītātes, un abi liksmi dodas uz dzimtsarakstu nodalu. Pievilcīgie amoretī uz romantiskās Mirabellas pils lepna baroka stila kāpnēm ar laipnu žestu norāda jaunajam pārim ceļu uz kopēju jauku nākotni.

Laulību ceremonija dzimtsarakstu nodalā ir isa un kodolīga. Liecinieki abās pusēs un dzimtsarakstu nodalas ierēdņa nopietnie vārdi vieno jaunus laudis kopīgai dzīvei.

Paraksts apstiprina jaunu dzīves pienākumu uzņemšanos.

Kara laika laulību svinīgais ceremoniāls pasaules skaistākā dzimtsarakstu nodalā beidzies. — Jaunais jūrnieks atvaļinājumā un viņa sieva priecīgi atstāj jauko vietu, kur viņi apļiecinājuši savu apņemšanos dalīties ar visu, un dodas pretim nopietnai, bet jaukai dzīvei.

„Wiener Illustrierte“ uzņēmumi.

TEIKSMAINAIS NOVAIDS

Varbūt dažs vēl nezina, ka Latvijā ir pagasts, plātibā lielāks par bijušo Lichtenšteinu un vēl citām mazām valstiņām. Tas ir teiksmainākais novads senajā Kursā, kādreizējā dzimtkungu monarchija un vēl tagad ar varenākajiem mežiem — 853 kv. km lielais Dundagas pagasts. Tumšajos mežu biezokņos slēpjas stīrnas, meža cūkas un briži, un vakaros, liekas, te aprimst arī visi četri zemes vēji. Egļu galotnes rītos noslauka dziestošās zvaigznes, ko gan neviens dundadziņš nav gājis uzlasīt, bet dzintars te esot atrasts dzirnakmeņu lielumā, un zelta nauda manīta paslēpta šķirstos, mucās, podos...

Vissenos laikos laudis šeit dzīvojuši lielos ciemos, kur ar vareno mežu sveķu un skuju smaržu gaisos plūda jautrība un bezbēdība, jo tad cilvēki pasauli atrada daudz jaukāku nekā tagad. Pils tad varējušas nogrimt, un maza burvestība tās atkal izcēl. Kāds dundadziņš, reiz iemaldīdamies šādā nogrimušā pilī, neieguvis laimi un bagātību tāpēc, ka, pretēji aizliegumam par neko nebrīnīties, brīnījies par mazā pils kunga līgavas gaļo degunu...

Uz Rīgas bīskapa Nikolaja izlēpotās zemes upes un ezera malā 1249. gadā ordeņa mestrs fon Grōningens (von Grōningen) uzcēla Dundagas pili. Gaŗajā Dundagas vēsturē mainījušies daudzi valdnieki un arī pati pils vairākkārt degusi un atkal atjaunota. Tagad Dundagas pilī ir pagasta tiesa, policija, ugunsdzēsēji un ambulance.

Krēslas stundās kļīstot pa Dundagas pils — šīs drūmās viduslaiku celtnes vecajiem gaitenim un ejām, liekas, viss senais it kā atdzīvojas. Kādreizējie pils kalpotāji redzējuši dažādas parādības, dzirdējuši divainus trokšņus un naktīs dažreiz bēguši no pils spokiem pa logiem un pa tumšajiem koridoriem staigājuši pārkrustīdamies... Tagad tikai veco koku silueti mierīgi noliecas pāri pils parka ūdeņiem.

Nevar vienaldzīgi paiet gaŗām Kalna dārzam — simtgadīgām liepām apaugušai Dundagas ezera saliņai. Ezera otrā krastā iēpretim pilij atrodas senlatvju pils vieta zemes rags, atdalīts grāvjiem.

Dundagas tagadējā skaistā baltā baznīca celta 1766. g. Tās smailais tornis gan būvēts vēlāk. Te sprediķojis Jēkabs Bankavs — populārās sprediķu grāmatas autors. Ērģeles būvējis dundadziņš Ansis Dinsberģis; ievērojama ir altāra glezna J. Rozentāla „Lieldienas rīts”. Dundagas baznīcā glabājas granīta piemiņas plāksne pasaules kaŗā un brīvības cīņās kritušajiem latvju varoņiem — dundadziņšiem ar rakstu: Tik tie, kas sevi ziedot prot, var tēvu zemi vainagot!

Dundagā dzīvojis, strādājis un miris dzejnieks un sabiedriskais darbinieks Ernests Dinsberģis, kas daudz darījis arī izglītības laukā, būdamšs še par skolotāju. Krievu varas laikā, kad bija 25 g. kaŗa klausība un „rekrūšu ķeršana”, Dinsberģis nodibina rekrūšu izpirkšanas biedrību, kas izpirka visus pagasta rekrūšus. Dinsberģis piedalījies arī Kr. Valdemāra jūras skolas dibināšanā un darbojies visās biedrībās.

1877. g. Irbiņa dibinātais stipendijas fonds daudziem centīgiem Dundagas jauniešiem pavēris durvis augstākai izglītībai. Dundadziņšiem vēl tagad nožēlo, ka 1. pasaules kaŗš šo vērtīgo pasākumu izjaucis.

Starp daudzajām senajām dundadziņšiem teikām un sendienu paliekām visai interesants „kāds laulāšanas sakraments”, kuŗā starp citu minēts, ka, dodamies laulībā, dundadziņš pāriet sievas pilnīgā kalpībā un izmantošanā. Tagadējie dundadziņšiem to, liekas, piemirsuši, vienīgi varbūt to vietu ne, kur minēts, ka sievām vīri jāklausa kā vistām gailis.

Cetru Dundagas ciemu nosaukumi radušies pēc miestīņa dzeršanas. Sausteres ciemā izdzēruši visu sausu, ildzernieki ilgi dzeŗot, vādzernieki — vāji, bet vislabāk savu vārdu arī vēl tagad attaisnojot labdzernieki. Miestīņš Dundagā arī tagad ir ciemā, kaut gan tagad tur ir arī spirta dedzinātava. Dundadziņšiem vispusīgi izmanto iecienīto sakņaugu

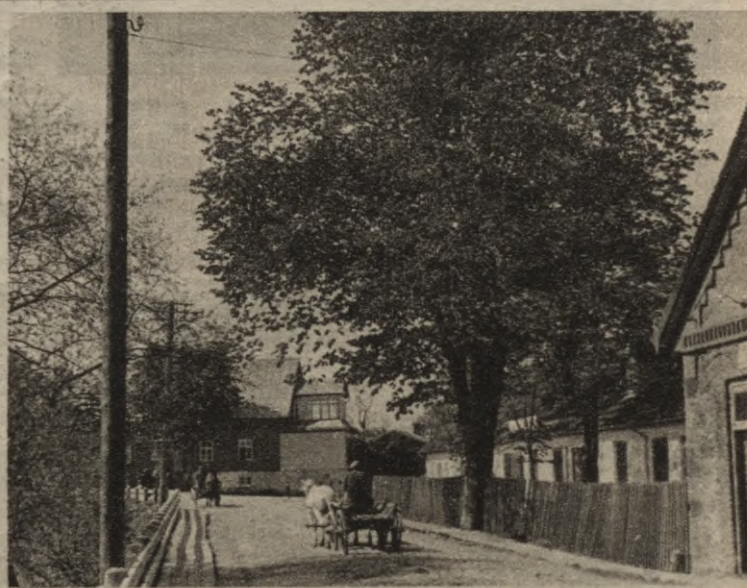

Dundaga aicina ciemā.

Galvenā iela, kas cauri Dundagas centram aizlokās pāri ēnainajiem upes līčiem.

Simtgadējs milzīgā apmēra ozols Dundagas pils parkā, kas iespiests Latvijas pirmajā lielākajā naudas zīmē.

Dundagas senā bruņinieku pils, kuŗas biezie mūri glabā daudz teiksmainu noslēpumu.

kartupeli, spirta dedzinātavā no tā iztecīnot ēvumu un sīrupa fabrikā izvelkot saldumu.

Dundagas ciema iedzīvotāji nemierā vienīgi ar kādreiz plūdu izpostīto elektrības ierīci, jo — bez elektrības gaismas, sevišķi tumšajos ziemas vakaros, grūti esot tikt pie gara gaismas...

Kam nav iespējas aizkļūt Alpos, var apskatīt Zilos kalnus. Zilo kalnu apkaimē „Slīteres džungļos” atlantiskā klimata iezīmes: te var ieraudzīt efejas, īves, cilvēka augumā papardes, sūbra zāli, miešķi.

Jūrmalas ciemos vairums zvejnieku. Te pat bērnu jūrmalas smiltīs redz rotaļājamies pie izzvejoto reņģu kaudzēm. Lielākie jūrmalas ciemi — Mazirbe, Melnsils, Pitrags, Saunags, Koŗragciems.

Pāri Ziliem kalniem un cauri „mūŗa meŗiem” — Kolkas rags — lībiski nozīmē — mirsti, blēdi! Te senie lībieši ar vāļēm nosituŗi savus ienaidniekus. Visos šajos Dundagas jūrmalas ciemos var sastapt kādu lībieŗu sētu, kuŗa vēl saglabājusī daudz sava senatnīguma — valodu, paraŗas, tēŗpus, ēku ārējo izskatu.

Netālu no Slīteres bākas Magdalenas grava šķēļ Zilos kalnus. Te atrodas arī teiksmainā Dāvida ala. Virs alas uz klints kādreiz pacēlusies Dāvida pils, kas nogrimusi, bet pēc seniem vēstījumiem — atkal izkāps gaismā.

Melnsilā, starp Ģipku un Kolku, kādreiz bijusī drausmīgā jūras laupītāja Tromeŗa pils. To nopostīja kāds īgauņu bruņinieks, kas pēc izbēgšanas no šīs pils cietuma vēlāk atgriezies ar kaŗavīriem. Pilī dzīvojuŗie jūras laupītāji nogriezuŗi jūrniekiem kāŗas un kaltējuŗi uz krāsns, lai pēc tam varētu zābākus novilkt.

Tagad pils paliekās turienes iedzīvotāji kaltē ķieģeļus un lauŗ akmeņus. Koku biezokņos te divains klusums un miers; pusdienas saulē meŗa ezeru gludos līmeņos simtgadējās egles spoguļojas kā mūŗības acis.

Anda Rītupe.

KĀRĻA PAPUĻA UN DARBU BĒRNHARDA MEDNĪŠA SKATE

B. Mednītis — Pavasara ainava.

K. Papulis — Es kaļā aiziedams.

Zintas mākslas salonā patlaban skatāmi K. Papuļa asējumi, zīmējumi, kā arī akvareļa un eļļas krāsās darinātās studijas. K. Papulis beidzis Latvijas Mākslas akadēmijas prof. R. Zariņa vadīto grafisko meistardarbnīcu 1936. g. Piedalījies dažās Kultūras fonda rīkotās izstādēs, kā arī nupat slēgtajā Vispārējā mākslas izstādē. Mākslinieka stiprā puse — asējums. Viņa oforta adata darinājusi gan mūsu lauku ainavas, gan pilsētu skatus, gan fabrikas

strādniekus, gan arī senātnes žanru. Otrs patlabanējās skates dalībnieks B. Mednītis devis ainavu studijas eļļā. Mednītis, būdams figūrālists, ainavās jūtas ne visai drošs. Sevišķi tas sakāms par koku lapotnēm, kad tās zaļo vasaras tveicē. Pavasara studijas māksliniekam pavekušās labāk. Arī Mednītis 1936. g. beidzis Mākslas akadēmijas figūrālo meistardarbnīcu, piedalījies Kultūras fonda rīkotās u. c. izstādēs.

Andis B.

OPERETE „GASPARONE” TAUTAS TEĀTRĪ

Savas jaunās operetes „Gasparone” in-scēnējumam un iestudējumam Tautas teātris ar pūlēm nav skopojies. Te sevišķi atzīmējams režisora J. Jurovska darbs. Izrādes stieptās vietas viņš piesātinājis at-

jautīgām situācijām un jokiem, bet diriģents J. Norvilis piedēvis raitu tempu mūzikālajai daļai. P. Brīvkalne Karlotas lomā un V. Krūmiņš — Erminio sniedza izjustus tēlus arī dziedājumā. Interesanti tē-

loja Sirākūzu pilsētas galvu Nazoni A. Štams. E. Tirule — Sora tēlojumā stipri schematiska, dejā dzīvāka, pieņemamāka; turpretim V. Zirdziņa — Benoco jau stipri pārlicinošāks.

J. V.

No kreisās: Karlota, Santa-Kročes grāfiene — P. Brīvkalne, Erminio — V. Krūmiņš, Nazone, Sirākūzu pilsētas galva — A. Štams, Benoco, krodzinieks — V. Zirdziņš, Sora — E. Tirule un Sindulfo, Nazones dēls — K. Locenjeks.

Laukos tomēr labāk

Latvijas lauki, pļavas un meži ir smaržu pilni, un spārnaino dziedoņu koncerti īsti neaprimst pat šajā pustumsas brīdī, kas vienu dienu šķir no otras. Arī lauku lauzu mājokļos sākušās čalas, kas citkārt klusajās sētās ienes jaunu rosmi un dzīves prieku. Tā ir skolu jaunatne, kas līdzīgi dienvidos pārziemojušo putnu bariem no pilsētām iespurgusi lauku klusumā. Viņu skaits šogad pārsniedz 120.000, kas ir vairāk nekā jebkuŗā citā vasarā. Kaut arī izpalīga darbs laukos šogad ir obligāts visiem pilsētu jauniešiem un viņu izvietošana notikusi steigā, bez pietiekamas iepriekš-

Jāniem laukos ir vieglākās dienas, tomēr Mirdza šai šajā laikā paspējusi piedalīties mēslu ārdīšanā, kartupeļu un dārzāju stādīšanā, kā arī visos mājas darbos. Tagad viņa cenšas iegūt lielāku veiksmi govju slaukšanā, lai nepaliktu pakaļ lauku slaucējām. Šais pašās mājās jau otru vasaru gana amatu tur 11 g. v. pamatskolnieks Rainis. Ar dūšīgā Kranča palīdzību viņš viegli savalda prāvo brūnaļu un aitu pulku. „Kādreiz jau ir grūtāk rītos agri piecelties, bet kad tiek ārā, tad miegs arī ir prom,” viņš vaļsirdīgi atzīstas. Spriegu enerģiju un sirsnīgu pieķeršanos lauku darbiem rāda 16 g. v. ģimnaziste Dagnija, kam šī vasara īsteni ir tikai pirmā laukos. „Citas vasaras parasti dzīvoju jūrmalā, bet tur bija diezgan gaŗlaicīgi, kamēr te katra diena nes kaut ko jaunu,” acīm dzirkstot, viņa stāsta. Govju slaukšana viņai viens no mīļākajiem darbiem. „Sodien Dagnija

Šie smaržīgie ceriņziedu ķekari rotās izpalīdzes istabu.

Jaunie izpalīgi gonu gaitās.

Dārzāju aplaistīšana — izpalīdzes spējam piemērots darbs.

Govju slaukšana viņai patīkamākā nodarbošanās.

jas organizācijas, tomēr jāšaubās, vai rudenī būs daudz tādu, kas laukos pavadīto vasaras dzīvi nožēlos.

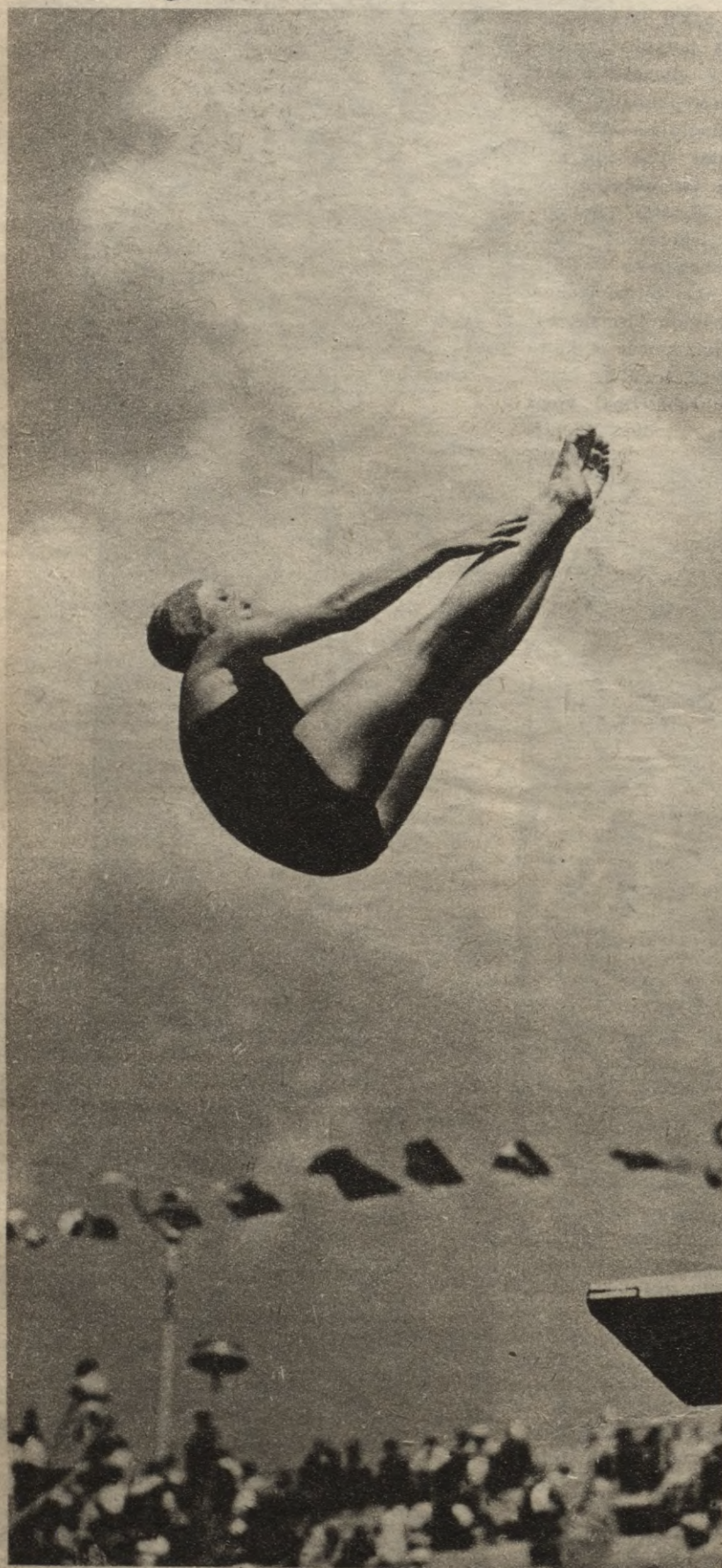
Daudzus no šiem jaunajiem izpalīgiem satīku Vidzemē, kur beidzas Rīgas apkārtnes mežu rajons un vilpainie pauguri norāda augstienes tuvumu. 17 g. v. ģimnazistei Austrai, kas augusi tepat tēva sētā, neviens darbs un lauku grūtums, saprotams, nav svešs; atgriešanās laukos tā gaidījusi kā patīkamu pārmaiņu pēc Rīgas skolā pavadītās ziemas. Bet arī 15 g. v. Mirdza, Rīgas tramvaja darbinieces meita, pēc pamatskolas beigšanas un iestāju pārbaudījumiem komercskolā nav kavējusies tūlīt ierasties norādītajā saimniecībā. „Man patīk lauki, īpaši visi šie daudzie mājkuštopi,” viņa stāsta ar pārliecību, jo šī jau trešā vasara laukos. No apsējas laika līdz

izslauca jau tāpat 3 govīs kā es,” par izpalīdzes darbu atzinīgi atsaucas saimniece. Dagnija iemācījusies arī zirgu jūgt, jo citādi nedrīkstēšot pienu vest uz pienotavu. Lauku puīši, pilsētnieces ķircinot, jau vairākas reizes tām izjūguši zirgus, lai pēc tam sagaidītu viņu lūgšanos pēc palīdzības. Lauku darbus centīgi mācās arī zobārstniecības studente Biruta, zilganāc novakarēs faidot ilgas neminamā tālumā. Mājā saimnieks šos izpalīgus uzņem līdzīgi ģimenes locekļiem un darbos liek pēc viņu spējam. Tādēļ arī pilsētā augušām jaunavām netrūkst darba prieka un centības visu veikt pa godam. Ja šāda saderība vādītu visās saimniecībās, kur skolu jaunatne lauku laudīm palīdz veikt kara laika smagos pienākumus, tad lielāks būtu veiktais darbs, un daudzas jaunas sirdis atkal pieķertos mūsu senču iekoptajām druvām.

J. M.

Jūrasma Veldze

Priekšzīmīgs salto, kas sagādā prieku ir daiļlēkšanas meistarei, ir skatītājiem.

Peldēšanas prieki — bez nogurdinājuma.

„Laikmeta” arch. uzņ.

Ūdeņu uz zemes lodes ir divreiz vairāk nekā cietzemes. Arī mūsu dzimtene pieder pie ūdeņiem bagātām zemēm. Iespēja jau neviļus nonākt šai slapjajā dabas elementā tā tač ikvienam ir ļoti liela. Kad dzīvsudrabs termometrā jau tuvojas 30. svītriņai virs nulles, tad vasaras tveice mūs gribot negribot mudina mest skatus uz ūdeņiem un peldoties atveldzēties. No visa tā varētu secināt, ka ikviens dabiski — savas dzīvības aizsardzības instinkta mudināts, meklē pirmo izdevību jau agrā bērnībā iemācīties peldēt. Istenībā tomēr tas tā nav. Peldēt pratēju procents joprojām ir visai niecīgs, un labus peldētājus var ar pirkstiem saskaitīt. Karstajās vasaras dienās jūrmalā saulē gan gozējas tūkstošiem atpūtas meklētāju, bet tikai niecīga daļa no tiem dodas tiksmajā veldzē. Vienam ūdens liekas par aukstu, otram nepatīk saslapināt matus. Beidzot ūdens var nobalināt arī sejai ļoti pielaikoto lūpu sārtumu, vai kas vēl šausmīgāk — tas var pavisam noskalot uzacīm un skropstām tik rūpīgi uztriepto tušas dekorējumu.

Pametiet turpretim skatu kādā sporta peldētavā! Vingrie stāvi, dzīves priekā mirdzošās acis pauž veselību, drosmi, pašāvību saviem spēkiem. Tāpat kā vieglatlētikā, ideāls ir daudzciņnieks, kas prot nevien ļabi peldēt, bet arī nirt un veikli lēkt ūdenī, nevien veikli, bet arī plastiski — daiļi. Tā ir aistētiska bauda redzēt labu daiļlēcēju jau treniņā vien, kur tad nu vēl sacensībās, kad viņš vai viņa pēc spēcīga atgrūdienu no elastīgā lēcamā dēja kā lode uzšaujas gaisā augstā lokā. It kā rotaļādamies daiļlēcējs veic visgrūtākās kustības — apmetienus, pagriezienus. Pilnīgi pārvaldot katru ķermeņa kustību, peldētājs un daiļlēcējs, izkūļenojies pēc patikas gaisā, beidzot gludi ielido ūdenī. Tas, zināms, ir peldēšanas mākas kalngala sasniegums, kas prasa lielu uzņēmību un veiklību, savienotu ar neatlaidīgu enerģiju treniņos. Tas nav panākams vienā sezonā, bet lielākā vai mazākā mērā tomēr iespējams ikvienam, kas tikai nav vien kūtrs sistematiski vingrināties. Iemācīties ļabi peldēt tomēr viegli var jau arī vienā vasarā.

A. Motmillers.

Kā tēvi, vīri un brāļi frontē

LATVIEŠU SIEVIEŠU BRĪVPRĀTĪGAIS PALĪDZĪBAS DARBS CĪNĀ PRET BOĻŠEVISMU.

— P. K. Šais dienās mēs apmeklējām ievainotos virus, kuŗu rētas, kas gūtas smagajās cīņās pret boļševikiem, kopj un dziedē kādā Rīgas slimnīcā. Tur viņi guļ — gaišās saulainās telpās, spoži baltās gultās, vācieši, latvieši un norveģi, cits citam blakus. Viņus visus vieno frontes lielais piedzīvojums, kopējās cīņas un goda pilnie ievainojumi. Un viņus visus apkopj un apgādā žiglās un laipnās māsas. Tās slimajiem pārliet pagalvi, pasniedz garšīgos, latviešu māsas Marijas brīnišķīgi pagatavotos ēdienus, pārsien brūces un palīdz arī pie operācijas galda. Tās raksta arī slimo diktētās vēstules piederīgajiem un ar laipnu un jautru vārdu cenšas iepriecināt kuŗu katru. Isī sakot, māsas dara visu, lai atvieglinātu ievainoto ciešanas. Šai slimnīcā ievainotos kopj latviešu māsas un kopējas, ar kuŗām tie var sarunāties savā valodā. Tāpat norveģu kaŗavīrus apkopj norveģu māsas. Nedrīkst aizmirst arī brīvprātīgi pieteikušos latviešu ārstus, kas nepiekušūši dara savus pienākumus.

Mēs ieejam citās telpās. Pretī mums atskan meiteņu priecīgās balsis. Redzam, ka viņas veiklām rokām palīdz darīt dažādus darbus.

„Šīs jaunās latvietes ir skolnieces,” paskaidro virsmāsa. „Viņas pieteikušās brīvprātīgi un palīdz mums katru dienu

vairākās stundas.” Parunājami ar izpalīdzī; viņa vēlas studēt medicīnu, tādēļ tā darbu slimnīcā veic ar sevišķu prieku. „Ik rītus Ruta, Melita un es piecas stundas strādājam skolā, pēc tam labprāt nākam šeit. Šai nopietnajā laikā mēs nedrīkstam stāvēt savrup,” tā viņa izteic savas un citu domas ar apņēmīgu seju.

Jā, jūs latviešu sievas un meiņas, kas brīvprātīgi strādājat slimnīcā, jūs tiešām tāpat palīdzat cīņā, kā jūs tēvi, vīri un brāļi palīdz frontē!

H. D.

Latviešu māsu pagatavotās sviestmaizes spēcīnās ievainotos kaŗavīrus.

Jaunās latviešu izpalīdzes vācu māsas vadībā uzritina sterilizēto apšienamo materiālu.

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 13. JŪNIJĀ

5.00 Vācu kaŗavīriem. 6.30 Ziņas latv. v. 6.45 Hamburgas ostas konc. 7.00 Ziņas v. v. Pēc tam — Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. 8.00 Mūzika Vasarsvētku rītā. 8.45 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 9.00 Mūzika (no Breslavas). 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Koncerts I. 11.30 Nedēļas politiskā raidāmā. 11.45 Koncerts II (turp.). 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. val. Pēc tam — Vācu tautas koncerts. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 14.30 Staburaga bērni (T. Kalves drāmatizējums). 15.00 Vasara latviešu mūzikā un literatūrā. L. Treija un M. Vētra, V. Zaķis (čells), A. Miķelsons (dekl.) un rad. koris. 16.00 Pasts kaŗavīriem (no Berlīnes). 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 17.15 Pasts kaŗavīriem (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts. 19.00 Ziņas no kaŗalauka. 19.15 Nedēļas atbalss. 19.30 Latviešu brīvpr. kaŗ. pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15—22.00 Deju mūzika un laika kavēklis. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. (dienas programma un sporta ziņas). 22.20—24.00 Mūzika laika kav. (no Vīnes). 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 14. JŪNIJĀ

7.10—8.00 Rīta koncerts. 9.00 Dievkalpojums. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Koncerts. 11.30 Boļševiku aizvesto piemiņas akts (no Rīgas operas). Iekšlietu ģenerāldirektora ģen. Dankera runa. Piedalās: H. Lūse, E. Krūmiņš, Operas koris un orķ. 12.40 Ziņas latv. v. 12.50 Kāds kaŗ. pūtēju orķ., salona ansamblis un skaņu plates. 14.30 Dzmitenes sveiciens aizvestajiem latviešiem. A. Pulciņa-Karpa un A. Kaktiņš, T. Lācis (dekl.) 15.30—18.00 Mūzika un ziņas. 17.15 Mūzika (turp.). 18.00 Partizāni, M. Zivertā drāma. 19.00 Priekšlasījumu cikls — Mūsu kaŗaspēks. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—22.00 Tautisks ansamblis Sidrabene un rad. orķ. 22.15 Sporta

ziņas frontei v. v. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.30 J. Brāmsa (Brahms) Intermeco un rapsodijas atskaņos A. Šmits (Schmitz) (klav.). 23.00—24.00 Boļševiku aizvesto piemiņas akts atkārtojums, (platēs).

OTRDIEN, 15. JŪNIJĀ

8.00 Vīru sekstets un skaņu plates. 8.30 Mūzika. 11.30 Bērniem (raidāmluga). 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. V. Fricoviča un A. Kortāns, J. Osis (dekl.) un skaņu plates. 15.30 Mūzika. 16.00 Latvijas komandanta pūtēju orķ. Fr. Tileganta vadībā. 17.15 Mūzika (no Minchenes). 18.30 Jautra kaŗavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 E. Grīga (Grieg) vakars (komponista 100. dzimundienas atcerei). 21.15 E. Grīga vakars (turp.). 22.20—24.00 Deju mūzika un laika kav. 0.15 Latviešu brīvpr. kaŗ. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

TREŠDIEN, 16. JŪNIJĀ

11.30 51. Darba pārtraukuma koncerts. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika I. 16.00 Mūzika II. V. Liepiņa-Zaķis, H. Šachners (Schachner) (trompētes solo) un kāda aviācijas pulka deju kap. Hemelmana vadībā. 17.15 Kāda aviācijas pulka deju kap. u. c. 18.30 Latviešu brīvpr. kaŗ. pusstunda. 19.00 Jūras kaŗš un jūras spēki. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Nedēļas atbalss. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—21.30 Populāra operu mūzika (no Vermanes dārza), M. Vintere un T. Matiss, radiofona orķ. 21.15 No jaunām skaņu filmām. 22.20 Kamermūzika. (H. Pavasāra skandarbī.) 23.15 Deju mūzika.

CETURTDIEN, 17. JŪNIJĀ

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. Guna Kurme (klav.) un Ērika Ferda (dekl.). 15.30 Mūzika. 16.00 Koncerts. F. Holečeks (Holetschek) (klav.) un rad. orķ. O. Bištēviņa vadībā. (Bēthovens, Mocarts). 17.15 Pēcpusdienas mūzika. 18.30 Jautra kaŗavīru

13. VI—19. VI GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

stunda. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—21.00 Rīga: Mūzika. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Cicerons Mazbērzē. A. Neiripa komēdija. 21.15 Deju mūzika (no Rēveles). 22.20 Solistu koncerts (platēs). 23.15 Deju mūzika.

PIEKTDIEN, 18. JŪNIJĀ

8.00 Latviešu mūzika. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Bērniem. Z. Madaras raidāmluga. 16.00 Raiba melodiju vija. Ilga Muntere (dziesmas) un mazais orķ. 17.15 Latviešu mūzika un literatūra. E. Mekša un E. Krūmiņš (dziesmas) un V. Brauers (čells), L. Bērziņa (dekl.) (Ragana, V. Strēlertes poēma). 18.30 Latviešu brīvpr. kaŗ. pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls — Mūsu aviācija. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 20.15 Simfonisks koncerts (no Rēveles.) 21.15 Skaņu dzirnavas. 22.20—24.00 Deju mūzika. 0.15 Latviešu brīvpr. kaŗ. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 19. JŪNIJĀ

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Mantojums, R. Eriņas raidāmluga. 15.30 Mūzika. 16.00 Mūzika I (no Berlīnes). 17.15 Mūzika II (no Berlīnes). 18.30 Jautra kaŗavīru pusstunda. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 „Mēs mūzicējam”. 22.20—24.00 Deju mūzika.

KATRU DARBDIENŪ

5.00 Vācu kaŗavīriem. 6.15 Ziņas latv. v. 6.30 Vingrošana. 6.45 Mūzika. 7.00 Ziņas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Ziņas v. v. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virsp. ziņ. lēns atkārtojums un īsas ziņas. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 18.00 Aktuālītātes. 20.00 Ziņas v. v. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

KATRAM PĒC NOPELNIEM

SAUKĻU MAINA MASKAVĀ.

Maskavas sūti un speciāledelegācijas Londonā un Vašingtonā atkārtoti pieprasa pastiprināt pārtikas sūtījumus, jo padomijai draud bēdas.

„Vecais sauklis „Dod Eiropu!” nelīdzēja, — redzēs, vai jaunais sauklis „Dod maizi!” būs labāks.”
„Lai nu kā, bet vismaz tas mums saprotamāks!”

Kaimiņienes.

„Plostiņa kundze, mēs drīz dabūsim labākus kaimiņus.”

„Kā, vai tad jūs arī pārkravājaties uz citu dzīvokli?”

„Nē, mēs paliekam tepat.”

Mazais prāvēderis.

Pēcītis brīnās, ka mazais brālītis šupulī kliež bez mīlēšanās. Beidzot Pēcītis jautā mātei:

„Vai mazie bērniņi nāk no debesīm?”

„Jā, viņus mums sūta mīlais Dieviņš.”

„Sūta? Mūsējais ir vienkārsi izsviests!”

Atbilde.

„Kādēļ virieši ir kā uzburti uz skaistām sievietēm? Viņi taču zina, ka skaistums drīz zūd!”

„Viņi būtu kā uzburti arī uz citām, ja zinātu, ka arī neglītums tikpat drīz zudīs!”

Vēl jaunāk.

„Vai redzi tur to cilvēku? Viņš izpostīja manu ģimenes laimi!”

„Ko tu saki? Vai tad viņš ar tavu sievu...”

„Vēl jaunāk: viņš apprecēja mūsu kalponi, un sieva tagad pati vāra ēdienus!”

SVĒTKU PRIEKŠVAKARĀ.

„Priecājieties, jaunais cilvēk; saplēsts stikls nozīmē laimi!”
(„Kölnische I. Z.”)

ILLUSTRETS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TUBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālrūni: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 18. jūnijā.

Tas notika padomijā tūlīt pēc dzelzceļa militārizēšanas. No Marksodujas stacijas aizgāja kaļa transporta vilciens uz fronti. Kad tas pienāca Leninochvostkas stacijā, noskaidrojās, ka nav vilciena komandanta, kam jāparakstās stacijas dežūrgrāmatā. Komandants aizmirsies Marksodujas stacijā.

„Atpakaļgaitā!” pavēlēja vecākais mašīnists.

Vilciens devās atpakaļ un pusceļā satapa savu komandantu, kas elsdams pūzdams skrēja pa uzbērumu. Jau pa gabalu tas vicināja revolveri un kļiedza:

„Suņu bērni, nošauši! Ko jūs darāt? Kādēļ braucat atpakaļ?”

„Mēs taču braucam tev pakaļ, biedr komandant!”

„Es jūs tā kā tā būtu panācis, bet kas tagad notiks ar kustības grafiku? Mēs nokavēsimies par veselu stundu! Es jūs no-

Pieklājība.

„Viesmīl!”

„Nav mans galdipš!”

„Kur tad jūsu kollēga?”

„Vai es kāds slepenpolicists?”

Vērtīga pamācība.

Krustdēls rakstījis krusttēvam vēstuli. Jauneklim naudas aprūcies. Krusttēvs sūta naudu — desmit markas — un pamāca: „Nosūtu prasītās desmit markas, bet vērsu tavu uzmanību uz kādu kļūdu: desmit jāraksta ar vienu nulli, nevis ar divām, kā tavā vēstulē bija rakstīts.”

Vecuma pazīme.

„Ak vai, vecums nāk virsū, vecums!” smagi nopūšas Murmulītis.

„Vai tu pēc reumatisma spried vai kā?” nesaprot viņa draugs Trumulītis.

„Agrāk man jaun kundzes jautāja: kādēļ jūs neprecaties, bet tagad: kādēļ jūs neapprecējāties?”

Astotais brīnums.

„Iedomājies, Elli, Vilberts man vakar teica, ka es esot astotais pasaules brīnums!”

„Un ko tu viņam atbildēji?”

„Ko tad es varēju atbildēt, — es piedraudēju, ka mūsu starpā visam būs beigas, ja es viņu pieķersu kopā ar kādu no septiņiem citiem brīnumiem!”

Nav jau mūrnieks.

Dabāns pērk spoguļi.

„Kādu vēlaties,” jautā pārdevēja, „trimo vai sienas spoguļi?”

„Kā tā — sienas? Vai tad es izskatos pēc mūrnieka? Es gribu sejas spoguļi!”

AMERIKĀNISKA AUDZINĀŠANA.

Mazgadīgo izdarīto noziegumu skaits Amerikā pieaudzis histamās apmēros.

„Džek, mūsu Bilis vakar piekāvīs skolotāju, un šodien kad es viņu raidu uz skolu, aizbarikādējas pagultē un atšaudās!”

„Brašs zēns! Soli viņam divdesmit procentus no laupījuma, ja viņš man nāk līdzī aptīrīt Dogstrīta banku!”
J. Dr.

šausu citu pēc cita, visus pēc kārtas, je-donderšī!”

„Nešauj vis, biedr komandant!” atskanēja mīlīga balss no kaļavīru transporta vagona. „Mēs tev palīdzēsim! Mēs vedam artilērijas zirgus, un, ja tos piejūgtu lokomotīvei, tad varbūt vēl panāktu nokavēto.”

Mirkli padomājis, komandants atzina, ka padoms labs. Steidzīgi piejūdzta zirgus, vilciens aizjoņoja. Kad tas vakarā pienāca gala stacijā, telegrafs aiznesa uz Maskavu priecīgo vēsti, ka šis transports pienācis par 12 minūtēm agrāk nekā grafikā paredzēts. Pats biedrs Kaganovičs apveiča enerģisko komandantu, paziņodams par ordeņa piešķiršanu. Otrā dienā puse artilērijas zirgu nosprāga. Kad šī bēdu vēsts nonāca Maskavā, pats maršals Staļins pavēlēja nodot kaļa tribunālam visu zirgau-dzēšanas kolchoza vadību, kas nodevusi armijai tādus zirgus.
Kk.

Dēla panākumi.

Satiekas divi amerikāņi.

„Ko dara jūsu dēls, mister Knaker?”

„Priekš dažiem gadiem gadiem Bobs aizbrauca uz Čikagu, lai kļūtu slavens.”

„Vai tad zēnam ir arī panākumi?”

„Un kā vēl! Par viņa at-rašanu izsolīta 5000 dolaru prēmija!”

Atmaksājas.

„Kaunies, Arnold, kā nu tā var uzsmaidīt garderobes jaun kundzei un vēl veselu marku dot dzeramnaudai!”

„Bet paskaties, sieviņ, kādu cepuri viņa man pārskatīšanās dēļ pasniedza!”

Dziedātāja.

„Vai jūs ievērojāt, kā manā koncertā mana balss piepildīja visu plašo telpu?”

„Jā, Pīkstulītes jaun kundz, daži klausītāji pat izgāja no zāles, lai būtu vairāk vietas!”

Savāda smaka.

Dižkareivis Vilibalds

Drosmiņš kopā ar savu draugu kaprāli Dritvaikociņu pārgulējuši nakti kādā padomijas sādžas būdā pie iezemiešiem. No rīta viņi izlien no būdas, lai dotos tālākās gaitās. Kaprālis ievēl elpu un nošķaudās:

„Velns, kas tā par savādu smaku: liekas pazīstama, bet nevaru iedomāties!”

Drosmiņš arī ievēl spēcīgāk elpu.

„Es zinu,” viņš atsaucas, „tas ir svaigs gaiss!”

Mierinājums.

Knapsieriņš miris. Jaunā atraitne raud. Ārsts viņu mierina:

„Iedomājieties tikai, kundze, cik ilgu gadus jūs mocījāties ar domām, ka jūsu vīrs slimo ar sirds kaiti, un tas bija gluži veltīgi: tagad mēs skaidri zinām, ka viņš nav miris ar sirdskaiti, bet gan vēzi!”

